

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 17.3.2014
COM(2014) 155 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN KESKUSPANKILLE, EUROOPAN TALOUS- JA
SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE**

EU:n oikeusalan tulostaulu 2014

1. JOHDANTO

Vuoden 2014 oikeusalan tulostaulu, jäljempänä 'tulostaulu', esitetään tilanteessa, jossa useat jäsenvaltiot ovat uudistamassa oikeusjärjestelmiään tehdäkseen niistä kansalaisten ja yritysten kannalta tehokkaammat. Uudistuksilla on välitöntä merkitystä myös EU:lle, ja unionin toimielimet ja sidosryhmät seuraavat niitä tiiviisti.

Laatu, riippumattomuus ja toimivuus ovat tehokkaan oikeusjärjestelmän keskeisiä ominaisuuksia. Oikeusjärjestelmien toimivuus on tärkeä rakenteellinen perusta, jolle kestävä kasvua ja yhteiskunnallista vakautta koskevat jäsenvaltioiden politiikat rakentuvat. Näistä syistä kansallisten oikeusjärjestelmien uudistaminen on jo vuodesta 2011 ollut olennainen osa rakenneuudistuksia niissä jäsenvaltioissa, joissa toteutetaan talouden sopeutusohjelmia¹. Siksi oikeusjärjestelmien laadun, riippumattomuuden ja toimivuuden parantaminen asetettiin jo vuonna 2012² yhdeksi painopisteeksi myös EU:n talouspolitiikkojen vuosittaisen koordinoitujakson eli EU-ohjausjakson yhteydessä, kuten vuoden 2014 vuotuisessa kasvuselvityksessä todetaan³. Tulostaulu tukee EU-ohjausjaksoa tarjoamalla objektiivista tietoa kansallisten oikeusjärjestelmien toimivuudesta. Näin voidaan tunnistaa ongelmat, joihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota, jotta voidaan varmistaa uudistusten toteutuminen.

Oikeus käyttää tehokasta oikeusjärjestelmää on Euroopan demokratioiden perustan muodostava keskeinen oikeus, joka tunnustetaan jäsenvaltioiden yhteisessä valtiosääntöperinteessä. Siksi oikeus tehokkaksi oikeussuojakeinoihin tuomioistuimessa on vahvistettu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjassa (47 artikla). Soveltaessaan EU:n lainsäädäntöä kansallinen tuomioistuin toimii ikään kuin unionin tuomioistuimena, ja sen on tarjottava tehokas oikeussuoja jokaiselle, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia on loukattu, niin kansalaisille kuin yrityksille. Tämän vuoksi oikeusjärjestelmien tehokkuus on olennaisen tärkeää myös unionin oikeuden täytäntöönpanon ja keskinäisen luottamuksen lujittamisen kannalta.

Mikä on EU:n oikeusalan tulostaulu?

EU:n oikeusalan tulostaulun tarkoituksena on tukea EU:ta ja jäsenvaltioita oikeudenkäytön tehostamisessa tarjoamalla objektiivisia, luotettavia ja vertailukelpoisia tietoja kaikkien jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien laadusta, riippumattomuudesta ja toimivuudesta.

Tulostaulu helpottaa mahdollisten puutteiden mutta myös parannusten ja hyvien käytänteiden tunnistamista, ja siinä esitellään kansallisten oikeusjärjestelmien toiminnan suuntauksia eri aikoina. Siinä ei esitetä yhtä kaikenkattavaa paremmuusjärjestystä, vaan yleiskatsaus kaikkien oikeusjärjestelmien toimintaan sellaisten indikaattorien pohjalta, jotka ovat kaikkien jäsenvaltioiden yhteisen edun mukaisia.

Tulostaulussa ei suositeta mitään tietyn tyyppistä oikeusjärjestelmää. Tehokkaan oikeusjärjestelmän keskeisiä tunnusmerkkejä ovat riippumattomuus, asioiden käsittely kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin kustannuksin sekä oikeussuojan helppo saatavuus riippumatta kansallisen oikeusjärjestelmän mallista tai sen taustalla olevasta oikeusperinteestä.

Vuoden 2014 tulostaulun keskeisiä aiheita ovat siviili- ja kauppaoikeudelliset riita-asiat ja hallinto-oikeudelliset asiat, joita tarkastelemalla pyritään tukemaan jäsenvaltioiden toimia yritysten

¹ Vuonna 2014 talouden sopeutusohjelmiin on Kreikan, Portugalin ja Kyproksen osalta lisätty vaatimus oikeudellisten uudistusten toteuttamisesta.

² Komission tiedonanto vuotuisesta kasvuselvityksestä 2013, COM(2012) 750 final.

³ Komission tiedonanto vuotuisesta kasvuselvityksestä 2014, COM(2013) 800 final.

liiketoimintaympäristön parantamiseksi ja julkisen talouden velkakriisin ja finanssikriisin selättämiseksi. Tulostaulu on väline, jota kehitetään vuoropuhelussa jäsenvaltioiden ja Euroopan parlamentin kanssa tehokkaan oikeusjärjestelmän keskeisten parametrien määrittämiseksi. Euroopan parlamentti on kehottanut komissiota laajentamaan tulostaulun soveltamisalaa asteittain.

Miten oikeusalan tulostaulu tukee EU-ohjausjaksoa?

Tulostaulun indikaattoreiden esiin tuomien toiminnan heikkouksien syyt on tutkittava perusteellisesti. Tämä maakohtainen arviointi toteutetaan EU-ohjausjakson puitteissa kahdenvälisenä vuoropuheluna kyseisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Arvioinnissa otetaan huomioon tarkastelun kohteena olevan oikeusjärjestelmän ominaispiirteet ja asianomaisten jäsenvaltioiden tilanne. Komissio voi tältä pohjalta esittää neuvostolle oikeusjärjestelmien parantamista koskevia *maakohtaisia suosituksia*⁴.

Miten EU:n oikeusalan tulostaulu laaditaan?

Tulostaulu perustuu useisiin eri tietolähteisiin. Valtaosa määrällisistä tiedoista on peräisin oikeuslaitoksen toimivuutta tarkastelevalta Euroopan neuvoston pysyvältä komitealta (CEPEJ), jonka kanssa komissio on tehnyt sopimuksen asiaa koskevan tutkimuksen laatimisesta⁵. Jäsenvaltiot ovat toimittaneet nämä vuodelta 2012 olevat tiedot komitean käyttämien menetelmien mukaisesti⁶. Tutkimukseen sisältyy myös maakohtaisia esityksiä, joissa annetaan enemmän taustatietoja. Niitä olisi tarkasteltava yhdessä numerotietojen kanssa.

Komissio on käyttänyt vuoden 2014 tulostaulun laatimisessa myös muita tietolähteitä, joihin kuuluvat Eurostat, Maailmanpankki ja Maailman talousfoorumi sekä Euroopan oikeudelliset verkostot, erityisesti Euroopan tuomarineuvostojen verkosto, joka on vastannut oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevaan kyselyyn. Tämän lisäksi tietoja on saatu kahdesta pilottikenttätutkimuksesta⁷, joissa tarkasteltiin kansallisten tuomioistuinten toimintaa kuluttaja- ja kilpailulainsäädännön soveltamisessa.

Kansallisten oikeusjärjestelmien tehokkuus kasvun rakenneosana

Laadukkaat instituutiot, kuten tehokas kansallinen oikeusjärjestelmä, ovat talouden suorituskyvyn kannalta ratkaisevan tärkeitä tekijöitä. Julkisen talouden velkakriisin sekä rahoitus- ja talouskriisin kurimuksessa niillä on keskeinen rooli luottamuksen palauttamisessa ja kasvu-uralle paluun tukemisessa. Ennakoitavissa olevat, kohtuullisessa ajassa tehdyt ja täytäntöönpanokelpoiset oikeuden päätökset ovat suotuisan liiketoimintaympäristön tärkeitä rakenneosia. Ne edistävät luottamusta ja vakautta koko suhdannekierrossa tarjoamalla luottamusta herättävät edellytykset yritystoiminnan käynnistämiseen, sopimuksen täytäntöönpanoon, investointien houkuttelemiseen, yksityisten velkojen suorittamiseen tai omaisuuden ja muiden oikeuksien suojelemiseen.

Kansallisten oikeusjärjestelmien vaikutusta talouteen ovat korostaneet niin Kansainvälinen valuuttarahasto⁸, Euroopan keskuspankki⁹, OECD¹⁰, Maailman talousfoorumi¹¹ kuin

⁴ Komissio esittää maakohtaisten suositusten perustelut komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa, jotka ovat saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-your-country/index_en.htm.

⁵ Tutkimus on saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

⁶ Kaikki jäsenvaltiot eivät ole toimittaneet CEPEJ:n pyytämiä tietoja.

⁷ *Study on the functioning of national courts for the application of competition law rules*, ICF GHK, 2014; *Study on the functioning of national courts for the application of consumer law rules*, Centre for Strategy and Evaluation Services LPP, 2014. Saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

⁸ IMF, *Fostering Growth in Europe Now*, 18.6.2012.

⁹ Saatavilla osoitteessa <http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2013/html/sp130516.en.html>.

Maa- ja metsätalouden pankkikin¹². Tehokas oikeusjärjestelmä tekee maasta houkuttelevamman sijoituskohteen¹³. Tutkimukset osoittavat, että yritysten koko ja oikeusjärjestelmien tehokkuus korreloivat suoraan keskenään, samoin kuin puutteet oikeusjärjestelmän toimivuudessa heikentävät kannustimia investointeihin ja työpaikkojen luomiseen¹⁴. Erityisesti innovatiivisemmillä aloilla, jotka usein perustuvat teollis- ja tekijänoikeuksien kaltaiseen aineettomaan varallisuuteen, kasvu edellyttää toimivaa lainvalvontajärjestelmää¹⁵. Tehokkaat oikeusjärjestelmät myös edistävät kilpailua markkinoilla. Kun oikeusjärjestelmä takaa sopimusten sujuvan täytäntöönpanon, yritysten ei tarvitse toimia taloudellisissa suhteissaan opportunistisesti, ja liiketoimintakustannukset alenevat. Luottamus järjestelmän toimivuuteen helpottaa myös yritystoimintaa. Puutteet oikeudellisten järjestelmien toiminnassa nostavat lainojen kustannuksia¹⁶. Lainansaanti helpottuu, kun luotonantajat voivat luottaa siihen, että ne voivat oikeusjärjestelmän tehokkuuden ansiosta tarvittaessa periä rahansa takaisin.

Laaja keskustelu oikeusjärjestelmien tehokkuudesta

Ensimmäinen oikeusalan tulostaulu viritti laajan näkemystenvaihdon EU:n kansallisten oikeusjärjestelmien tehokkuudesta. Euroopan parlamentti antoi 4. helmikuuta 2014 oikeusalan tulostaulua koskevan päätöslauselman¹⁷, jossa se ilmoitti olevansa erittäin kiinnostunut siitä ja kehotti komissiota jatkamaan tulostaulun laatimista. Parlamentti korosti, että on erittäin tärkeää varmistaa oikeusjärjestelmän tehokkuus ja riippumattomuus, jotta voidaan tukea talouskasvua Euroopassa ja kehittää kilpailukykyä. Se painotti, että tehokas ja luotettava oikeusjärjestelmä kannustaa yrityksiä kehittymään ja toteuttamaan investointeja sekä kansallisella että rajat ylittävällä tasolla.

Neuvosto keskusteli vuoden 2014 EU-ohjausjakson oikeusjärjestelmään liittyvistä näkökohdista, mm. vuoden 2013 tulostaulusta, joulukuussa 2013 pidetyssä oikeus- ja sisäasioiden neuvoston epävirallisessa kokouksessa. Komissio esitteli vuoden 2014 tulostaulun keskeiset kohdat maaliskuussa 2014 pidetyssä oikeus- ja sisäasioiden neuvoston kokouksessa. Neuvosto ja jäsenvaltiot hyväksyivät 4. maaliskuuta 2014 päätelmät jäsenvaltioiden siviili- ja kauppaoikeudellisista järjestelmistä¹⁸.

Kansallisten oikeusjärjestelmien tehokkuudesta ja vuoden 2013 tulostaulusta keskusteltiin myös Euroopan komission Brysselissä 21. ja 22. marraskuuta 2013 järjestämässä korkean tason konferenssissa (*Assises de la Justice*), jonka aiheena oli oikeusalan tulevien

¹⁰ Ks. esim. ”What makes civil justice effective?”, OECD Economics Department Policy Notes, No. 18, kesäkuu 2013, ja ”The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics”, OECD Economics Department Working Papers, No. 1060.

¹¹ World Economic Forum, *The Global Competitiveness Report 2013–2014*, saatavilla osoitteessa http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf.

¹² Saatavilla osoitteessa <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Chapters/DB14-Enforcing-contracts.pdf>.

¹³ IMF Country Report No. 13/299.

¹⁴ Espanjan keskuspankin valmisteluasiakirja 1303; Italian keskuspankin valmisteluasiakirja 898; IMF Country Report 13/299.

¹⁵ OECD Economics Department.

¹⁶ IMF Country Report No. 13/299.

¹⁷ Päätöslauselma EU:n oikeusalan tulostaulusta – siviili- ja hallinto-oikeus jäsenvaltioissa.

¹⁸ Alueiden komitean CIVEX-valiokunnan (kansalaisuus, hyvä hallintotapa, institutionaaliset ja ulkoasiat) puheenjohtaja toimitti huomautuksia, joissa korostetaan tehokkaan oikeuslaitoksen ja kasvun merkitystä paikallis- ja aluetasolla.

politiikkojen muotoilu Euroopassa¹⁹. Oikeuslaitoksen (mm. korkeimpien oikeuksien, tuomarineuvostojen ja tuomarien) edustajat sekä oikeusalan ammattilaiset (mm. lakimiehet ja oikeuslaitoksen virkamiehet) ilmaisivat kiinnostuksensa tulostaulua kohtaan ja esittivät ehdotuksia sen jatkokehittelyä varten. Eräät jäsenvaltiot osallistuivat keskusteluun osoittamalla, mitä menettelyyn liittyviä näkökohtia voitaisiin edelleen parantaa. Tässä yhteydessä julkaistiin myös EU:n oikeusjärjestelmiä koskeva eurobarometritutkimus²⁰, jossa tuotiin esiin mm. se, että luottamus kansalliseen oikeusjärjestelmään vaihtelee huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen.

Komissio on käynnistänyt jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kanssa järjestelmällisen vuoropuhelun, jonka tarkoituksena on edistää oikeusjärjestelmien tehokkuuteen liittyvien parhaiden käytänteiden vaihtoa ja kehittää edelleen tulostaulua. Jäsenvaltioita on pyydetty nimeämään kaksi yhteyshenkilöä, joista toinen edustaa oikeuslaitosta ja toinen oikeusministeriötä. Kahdessa ensimmäisessä yhteyshenkilöiden kokouksessa keskusteltiin oikeuslaitosten toimivuutta koskevien tietojen saatavuudesta ja tietojen keräämistä koskevista parhaista käytänteistä.

2. VUODEN 2013 TULOSTAULUN SEURANTA

Vuoden 2013 tulostaulun havainnot ja kunkin jäsenvaltion tilanteen tarkasteleminen erikseen helpottivat oikeusalaan koskevien maakohtaisten suositusten laatimista. Neuvosto esitti komission ehdotuksen pohjalta kymmenelle jäsenvaltiolle suosituksia²¹, joiden mukaisesti niiden on maasta riippuen pyrittävä parantamaan oikeusjärjestelmänsä riippumattomuutta, laatua ja/tai toimivuutta tai vahvistamaan edelleen oikeuslaitosta.

¹⁹ Lisätietoa konferenssista, puheista ja kirjallisista esityksistä on saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/events/assises-justice-2013/index_en.htm.

²⁰ Flash Eurobarometer 385 Justice in the EU, saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/flash_arch_390_375_en.htm#385.

²¹ Neuvoston suositus (2013/C 217/03), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Bulgarian** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Bulgarian vuosien 2012–2016 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 5 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/20), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Espanjan** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Espanjan vuosien 2012–2016 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 9 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/10), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Unkarin** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Unkarin vuosien 2012–2016 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 5 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/11), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Italian** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Italian vuosien 2012–2017 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 2 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/12), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Latvian** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Latvian vuosien 2012–2016 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 7 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/15), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Maltan** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Maltan vuosien 2012–2016 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 5 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/16), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Puolan** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Puolan vuosien 2012–2016 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 7 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/17), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Romanian** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Romanian vuosien 2012–2016 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 7 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/19), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Slovenian** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Slovenian vuosien 2012–2016 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 7 kohta); Neuvoston suositus (2013/C 217/18), annettu 9 päivänä heinäkuuta 2013, **Slovakian** vuoden 2013 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Slovakian vuosien 2012–2016 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (ks. 6 kohta). Saatavilla osoitteessa <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2013:217:SOM:FI:HTML>.

Näistä kymmenestä jäsenvaltiosta kuusi²² oli mainittu jo vuonna 2012, kun tarkasteltiin oikeusjärjestelmän toimivuuteen liittyviä haasteita. Nämä jäsenvaltiot toteuttavat nyt toimenpiteitä oikeuslaitoksen toimivuuden parantamiseksi. Toimenpiteet vaihtelevat operatiivisista toimista, kuten tuomioistuimen hallintomenettelyjen modernisoinnista, uuden tietotekniikan käytöstä ja vaihtoehtoisten riidratkaisumenetelmien kehittämisestä rakenteellisempiin toimiin, kuten tuomioistuinten organisaatiouudistuksiin tai siviiliprosessin sääntöjen yksinkertaistamiseen, jonka tavoitteena on nopeuttaa menettelyjä.

Uudistusten toteuttamistahti ja vaiheet vaihtelevat jäsenvaltioittain. Joissakin jäsenvaltioissa tarvittavat toimenpiteet on jo hyväksytty ja niitä pannaan parhaillaan täytäntöön, kun taas toisissa niitä vasta valmistellaan. Tämä tulostaulu perustuu vuoden 2012 tietoihin, minkä vuoksi siinä eivät vielä näy myöskään niissä jäsenvaltioissa parhaillaan toteutettavien uudistusten tulokset, jotka ovat jo hyväksyneet kunnianhimoisia toimenpiteitä²³.

Tulostaulun havainnot helpottavat myös EU:n rakennerahastojen painopisteiden määrittämistä. Aiemmat kokemukset ovat osoittaneet, että EU:n rahoituksen avulla voidaan parantaa oikeusjärjestelmien tehokkuutta. Esimerkiksi Virossa on kehitetty rakennerahastovarojen avulla sähköisen oikeudenkäytön välineitä, ja maa onkin noussut kärkijoukkoon tieto- ja viestintävälineiden käytössä tuomioistuinten hallinnon ja tuomioistuinten ja osapuolten välisen viestinnän apuvälineinä.

Komissio määrittäi oikeusalan kahdentoista jäsenvaltion ensisijaiseksi painopisteeksi vuosia 2014–2020 koskevassa monivuotisessa rahoituskehityksessä²⁴. Jäsenvaltiot laativat parhaillaan strategioitaan EU:n varojen käyttämiseksi EU 2020 -strategian tukemiseksi nk. kumppanuussopimusten avulla. Kumppanuussopimusten avulla voidaan varmistaa, että oikeusjärjestelmien tehostamiseen myönnetään asian tärkeyteen nähden riittävästi varoja.

3. VUODEN 2014 OIKEUSALAN TULOSTAULUN INDIKAATTORIT

Oikeusjärjestelmien toimivuus

Vuoden 2014 tulostaulussa käytetään menettelyjen toimivuuden tarkastelussa samoja indikaattoreita kuin vuonna 2013: menettelyjen kesto, selvitysaste ja vireillä olevien asioiden määrä. Lisäksi vuoden 2014 tulostaulussa esitetään kahden pilottikenttätutkimuksen²⁵ tulokset, jotka antavat tarkempaa tietoa kilpailu- ja kuluttajalainsäädäntöön liittyvien oikeuskäsittelyjen keskimääräisestä kestosta päivinä. Talouden kannalta on erityisen tärkeää, että oikeusjärjestelmät toimivat tehokkaasti juuri näillä kahdella alalla. Esimerkiksi vakavimpien kartellitapausten kielteisen vaikutuksen kuluttajien hyvinvointiin on arvioitu

²² BG, IT, LV, PL, SI, SK.

²³ Esimerkiksi Portugali on toteuttanut vuonna 2011 tapahtuneen talouden sopeutusohjelman allekirjoittamisen jälkeen toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan sopimusten tuloksellista ja oikea-aikaista täytäntöönpanoa, toteuttamaan tuomioistuinjärjestelmän rakenneuudistus ja pääsemään eroon oikeusasioiden ruuhkautumisesta. Alustavat tiedot vuodelta 2013 osoittavat kehityksen olleen myönteistä mm. täytäntöönpanotapausten selvitysasteen osalta.

²⁴ BG, CZ, EL, HR, IT, LV, LT, HU, PL, RO, SI ja SK. Komission yksiköiden kannat kumppanuussopimusten kehittämiseen ja näiden maiden ohjelmiin ovat saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/program/index_en.cfm.

²⁵ *Study on the functioning of national courts for the application of competition law rules*, ICF GHK, 2014; *Study on the functioning of national courts for the application of consumer law rules*, Centre for Strategy and Evaluation Services LPP, 2014.

olleen 0,20–0,55 prosenttia suhteessa EU:n BKT:hen vuonna 2011²⁶. Myös kuluttajalainsäädännön soveltaminen on taloudelle yhtä tärkeää, koska kotitalouksien kulutusmenot muodostavat 56 prosenttia BKT:sta²⁷.

Oikeusjärjestelmien laatu

Vuoden 2014 tulostaulussa käytetään oikeusjärjestelmien laadun tarkastelussa samoja indikaattoreita kuin vuonna 2013. Siinä keskitytään tiettyihin tekijöihin, jotka voivat osaltaan edistää oikeudenkäytön laadun parantamista, kuten koulutus, tuomioistuimen toiminnan valvonta ja arviointi, määrärahat, henkilöresurssit, tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien käyttö tuomioistuimissa (mikä helpottaa erityisesti osapuolten ja tuomioistuinten välisiä suhteita), sekä vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käyttö, jonka avulla osapuolet voivat löytää muita keinoja ratkaista riitansa. Lisäksi vuoden 2014 tulostaulussa esitetään tarkempia tietoja unionin oikeutta koskevasta koulutuksesta, tyytyväisyystutkimusten käytöstä, tuomioistuinten määrärahoista ja tuomarien lukumäärästä.

Oikeuslaitoksen riippumattomuus

Tulostaulussa esitetään tietoja siitä, miten riippumattomana oikeuslaitosta pidetään. Tiedot perustuvat Maailman talousfoorumin vuosittain esittämään kilpailukykykatsaukseen (Global Competitiveness Report).

Vaikka oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevilla käsityksillä on merkitystä siksi, että ne voivat vaikuttaa investointipäätöksiin, vielä tärkeämpää on se, että oikeuslaitoksen riippumattomuus on suojattu oikeusjärjestelmässä tehokkain oikeudellisin takein. Kuten vuoden 2013 tulostaulussa ilmoitettiin, komissio on käynnistänyt oikeuslaitoksen rakenteellista riippumattomuutta koskevan yhteistyön Euroopan oikeudellisten verkostojen ja erityisesti Euroopan tuomarineuvostojen verkoston kanssa. Vuoden 2014 tulostaulun liitteessä esitetään alustava yleisluontoinen vertailu oikeudellisista takeista, joiden avulla oikeuslaitoksen rakenteellinen riippumattomuus on suojattu jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmissä.

4. VUODEN 2014 TULOSTAULUN TÄRKEIMMÄT HAVAINNOT

4.1 Oikeusjärjestelmien toimivuus

Oikeuden viivästyminen tarkoittaa, että oikeus ei toteudu (*justice delayed is justice denied*). Yrityksille ja sijoittajille on tärkeää, että tuomioistuin tekee päätökset kohtuullisessa ajassa. Yritykset ottavat investointipäätöksissään huomioon riskin joutua osalliseksi kauppaoikeudellisiin, työoikeudellisiin tai vero-oikeudellisiin riita-asioihin tai maksukyvyttömyysmenettelyihin. Jäsenvaltion oikeusjärjestelmän toimivuus riita-asoiden käsittelyssä on siis erittäin tärkeä tekijä. Esimerkiksi tavara- tai palveluhankintasopimuksen täyttäminen oikeusteitse tulee sitä kalliimmaksi, mitä kauemmin oikeuskäsittely kestää. Tietyn ajan kuluttua se on kokonaan hyödytöntä, koska todennäköisyys saada rahoja takaisin maksusuorituksina ja sopimussakkoina heikkenee ajan myötä.

²⁶ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja, Impact Assessment Report, Damages actions for breach of the EU antitrust rules accompanying the proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the European Union, 11.6.2013, SWD 2013 (203) (65 kohta).

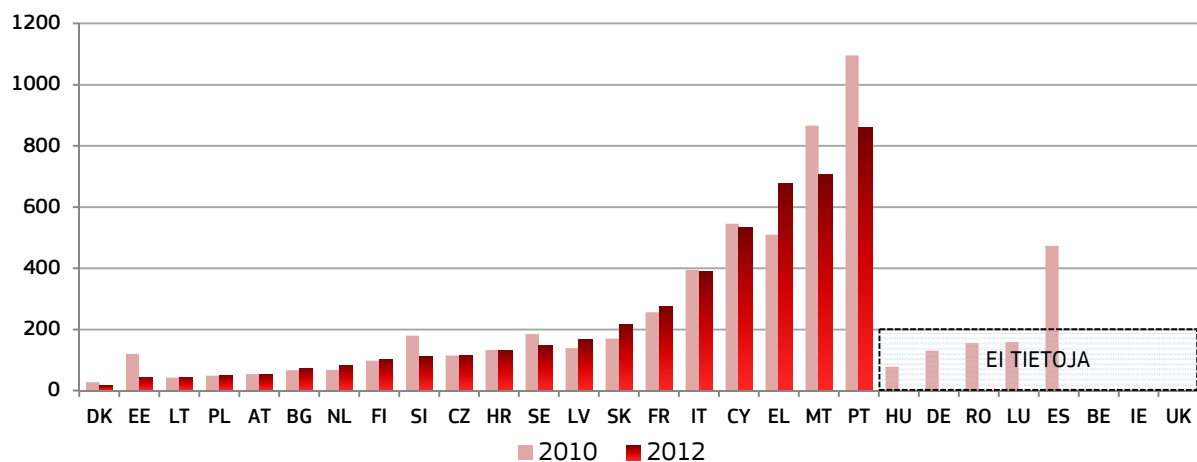
²⁷ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja *Consumer Empowerment in the EU*, 7.4.2011, SEC (2011) 469, (2 kohta).

4.1.1 Oikeudenkäynnin kesto

Oikeudenkäynnin kestolla tarkoitetaan asian tuomioistuinkäsittelyyn kuluvaan aikaan (päivinä) eli aikaan, jonka tuomioistuin käyttää päätöksen tekemiseen ensimmäisessä oikeusasteessa. Käsittelyaikaa koskeva indikaattori on saatu jakamalla vuoden lopussa ratkaisematta olevien asioiden määrä ratkaistujen asioiden määrällä ja kertomalla saatu osamäärä 365 päivällä²⁸.

Kaavioita 4, 11 ja 12 lukuun ottamatta kaikki kaaviot koskevat oikeudenkäyntejä ensimmäisessä oikeusasteessa. Vaikka erilaiset muutoksenhakumenettelyt voivat pidentää oikeudenkäyntiä merkittävästi, oikeusjärjestelmän toimivuuden olisi käytävä ilmi jo ensimmäisessä oikeusasteessa, koska ensimmäinen oikeusaste on pakollinen vaihe kaikille, jotka vievät asiansa oikeuteen.

Kaavio 1: Siviili-, kauppa- ja hallinto-oikeudellisten ym. asioiden* ratkaisemiseen kulunut aika (1. oikeusasteessa päivinä) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)²⁹

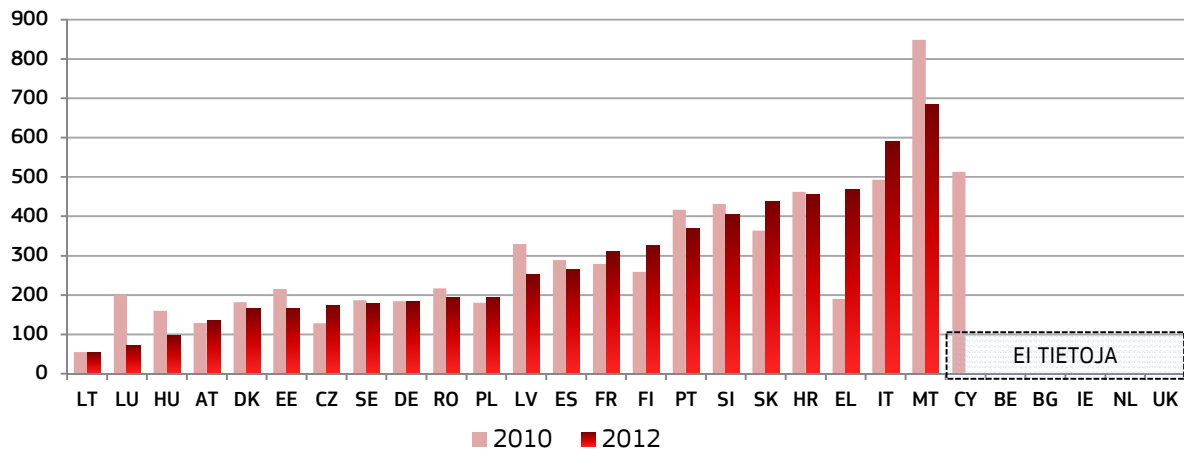

* CEPEJ:n määritelmän mukaan tähän lukuun sisältyvät kaikki siviili- ja kauppaoikeudelliset riita-asiat ja riidattomat asiat, täytäntöönpanoasiat, kiinteistörekisteriasiat, hallintolakia koskevat (riidattomat tai riita-asiat) ja muut rikosoikeuden ulkopuoliset asiat.

²⁸ Oikeudenkäynnin kesto, selvitysaste ja vireillä olevien asioiden määrä ovat CEPEJ:n määrittämiä vakio-indikaattoreita. Niiden määritelmät ja keskinäiset suhteet on esitetty osoitteessa http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

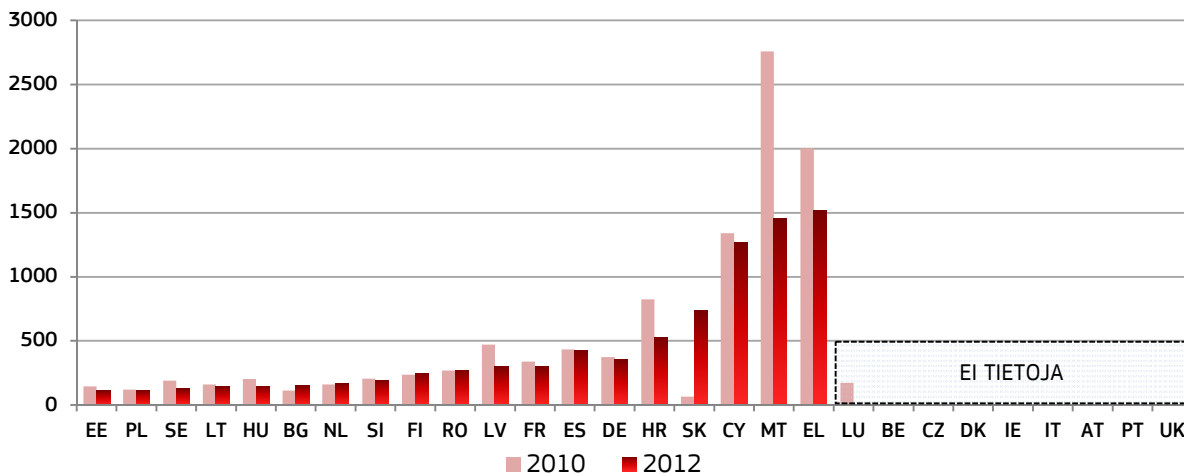
²⁹ Raportti oikeusjärjestelmien toimivuudesta EU:n jäsenvaltioissa, CEPEJ:n sihteeristö laatinnut komission pyynnöstä. Kaikissa kaavioissa vertaillaan vuosien 2010 ja 2012 tietoja, sikäli kuin niitä on saatavilla. Vuoden 2010 tietoihin sisältyvät päivitykset, jotka CEPEJ on tehnyt sen komissiolle vuonna 2013 toimittaman tutkimuksen julkaisemisen jälkeen.

Kaavio 2: Siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden* ratkaisemiseen kulunut aika (1. oikeusasteessa päivinä) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

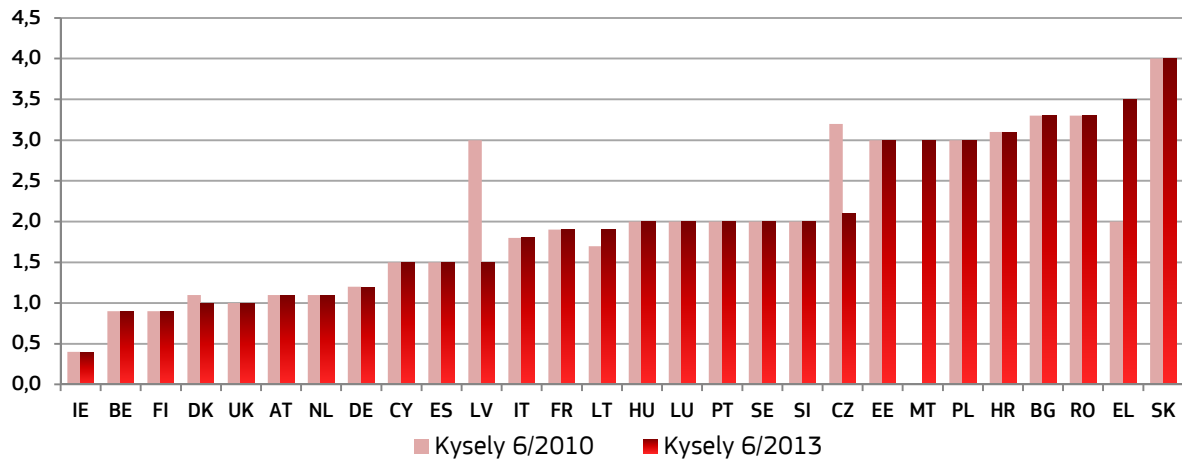
*CEPEJ:n määritelmän mukaan siviilioikeudellisissa (ja kauppaoikeudellisissa) riita-asioissa käsitellään esimerkiksi osapuolten välisiä sopimuksia koskevia erimielisyyksiä. Riidattomissa siviilioikeudellisissa (ja kauppaoikeudellisissa) asioissa on sen sijaan kyse riitauttamattomista menettelyistä, esimerkiksi riitauttamattomista maksumääräyksistä. Eräissä jäsenvaltioissa niitä käsittelevät erityiset kauppatuomioistuimet, muissa taas siviilituomioistuimet.

Kaavio 3: Hallinto-oikeudellisten asioiden* ratkaisemiseen kulunut aika (1. oikeusasteessa päivinä) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

* CEPEJ:n määritelmän mukaan hallinto-oikeudelliset asiat ovat kansalaisten ja paikallisten, alueellisten tai kansallisten viranomaisten välisiä riita-asioita. Eräissä jäsenvaltioissa niitä käsittelevät erityiset hallintotuomioistuimet, muissa taas siviilituomioistuimet.

Kaavio 4: Maksukyvyyttömyysasioiden* ratkaisemiseen kulunut aika (vuosina) (lähde: Maailmanpankki: Doing Business -vertailu)

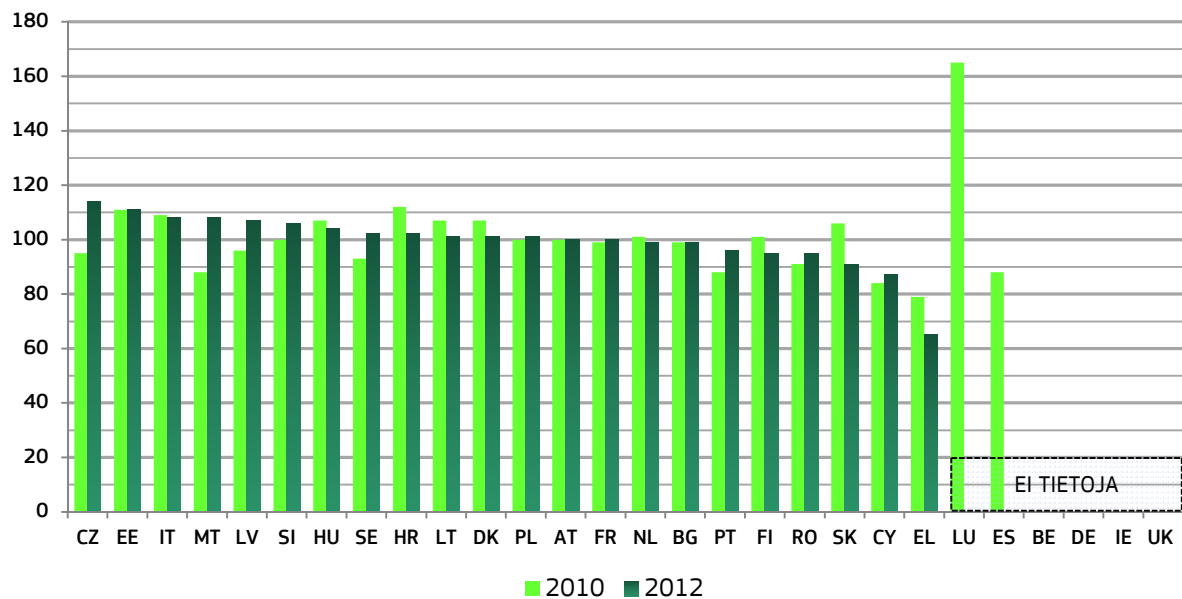

* Aika, joka velkojalta kuluu saatavan perintään. Kyse on ajasta, joka alkaa yrityksen maksulaiminlyönnistä ja päättyy, kun koko velkasumma tai osa siitä maksetaan pankkiin. Asianosaisten mahdollinen viivytystaktiikka, kuten viivyttämiseen tähtäävät valitukset tai määräajan pidentämistä koskevat pyynnöt, on otettu huomioon. Tiedot on kerätty paikallisten maksukyvyyttömyysmenettelyjen selvittäjien kyselytutkimukseen antamista vastauksista. Ne on varmennettu tutkimalla lainsäädäntöä sekä konkurssijärjestelmiä koskevia julkisia tietoja.

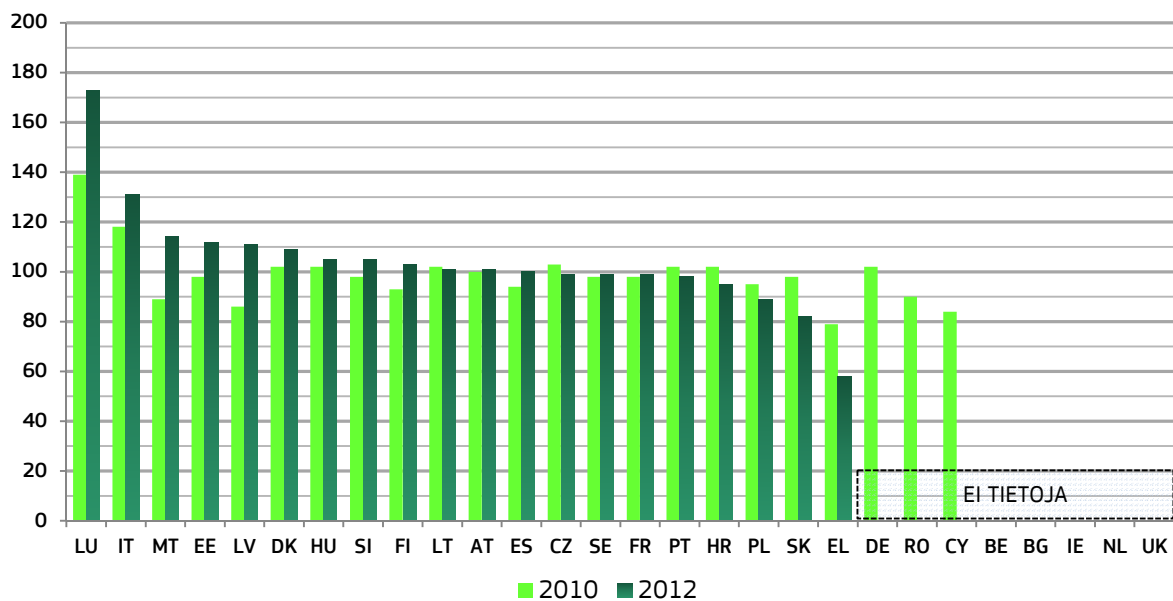
4.1.2 Selvitysaste

Selvitysaste saadaan jakamalla ratkaistujen asioiden määrä uusien asioiden määrällä. Sen avulla arvioidaan, suoriutuuko tuomioistuin uusien asioiden käsittelystä. Tuomioistuimien ratkaisemien asioiden määrällä eli ”selvitysasteella” sekä ratkaisemattomien (vireillä olevien) asioiden määrällä on yhteys oikeudenkäyntien kestoon. Noin 100 prosentin tai sitä suurempi selvitysaste tarkoittaa, että oikeusjärjestelmä pystyy ratkaisemaan ainakin käsiteltäväksi tulevia vastaavan määrän asioita. Alle 100 prosentin selvitysaste tarkoittaa, että tuomioistuimet ratkaisevat vähemmän asioita kuin niiden käsiteltäväksi tulee, jolloin ratkaisemattomat asiat lisäävät vuoden lopussa tuomioistuimen työmäärää vireillä olevina asioina. Tällaisen tilanteen jatkuminen vuosikausia voi olla merkinä siitä, että kyse on järjestelmään liittyvästä ongelmasta. Tällöin asiat ruuhkautuvat, tuomioistuinten työmäärä lisääntyy edelleen ja oikeudenkäynnit pitkittyvät entisestään.

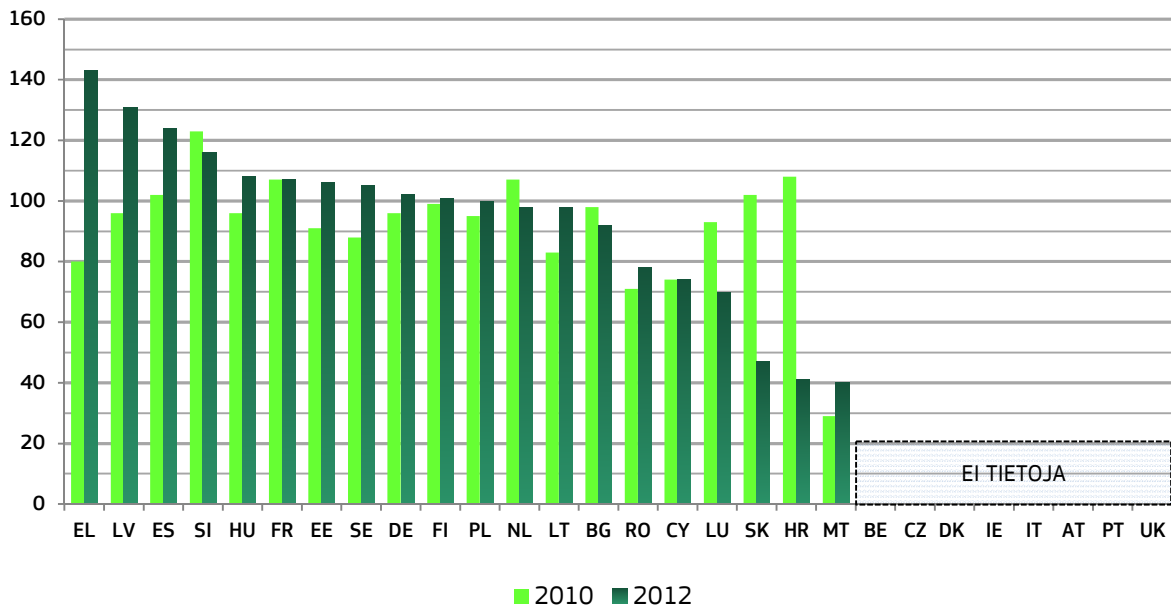
Kaavio 5: Siviili-, kauppa- ja hallinto-oikeudellisten sekä muiden asioiden selvitysaste (prosentteina – yli 100 prosentin arvot tarkoittavat, että selvitettyjä tapauksia on enemmän kuin käsiteltäväksi tulleita ja alle 100 prosentin arvot tarkoittavat, että käsiteltäväksi tulleita asioita on enemmän kuin selvitettyjä) (lähde: CEPEJ-tutkimus)

Kaavio 6: Siviili- ja kauppaoikeudellisten riita-asioiden* ratkaisemiseen kulunut aika (1. oikeusasteessa päivinä) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

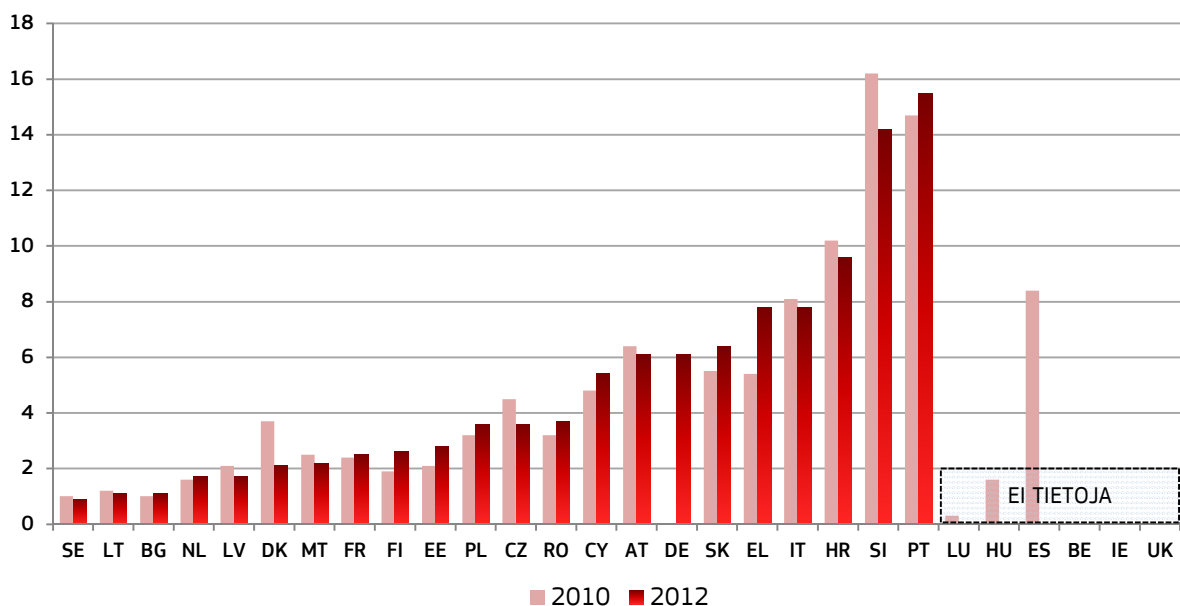
Kaavio 7: Hallinto-oikeudellisten asioiden* ratkaisemiseen kulunut aika (1. oikeusasteessa päivinä) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

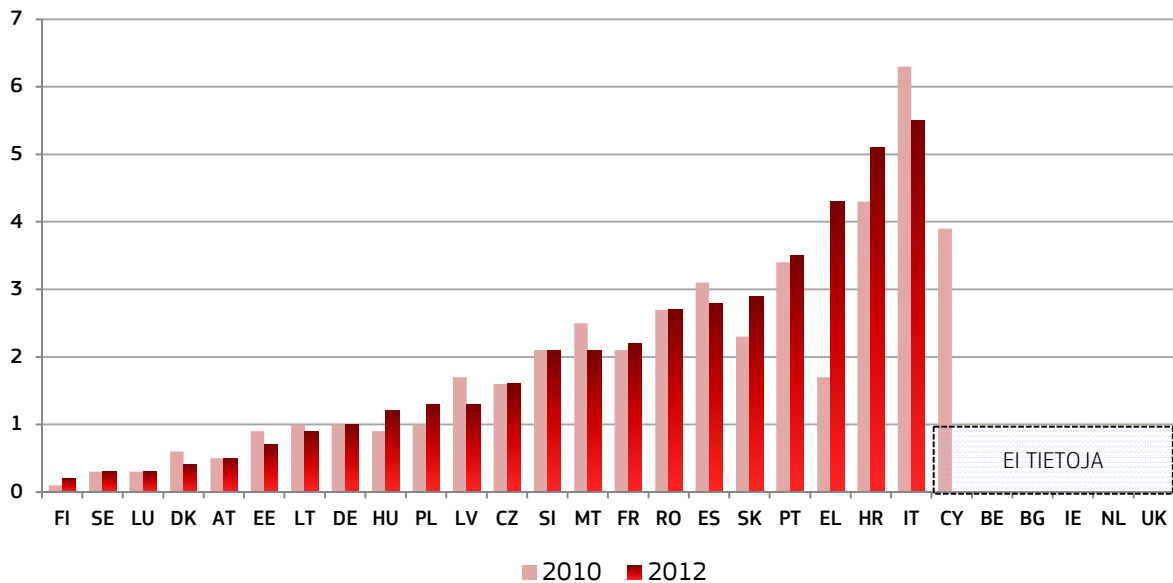
4.1.3 Vireillä olevat asiat

Vireillä olevien asioiden määrällä tarkoitetaan tietyn ajanjakson (esim. vuoden) alussa käsittelemättä olevien asioiden määrää. Vireillä olevien asioiden määrä vaikuttaa käsittelyaikaan. Menettelyjen keston lyhentämiseksi on siis toteutettava toimenpiteitä vireillä olevien asioiden määrän vähentämiseksi.

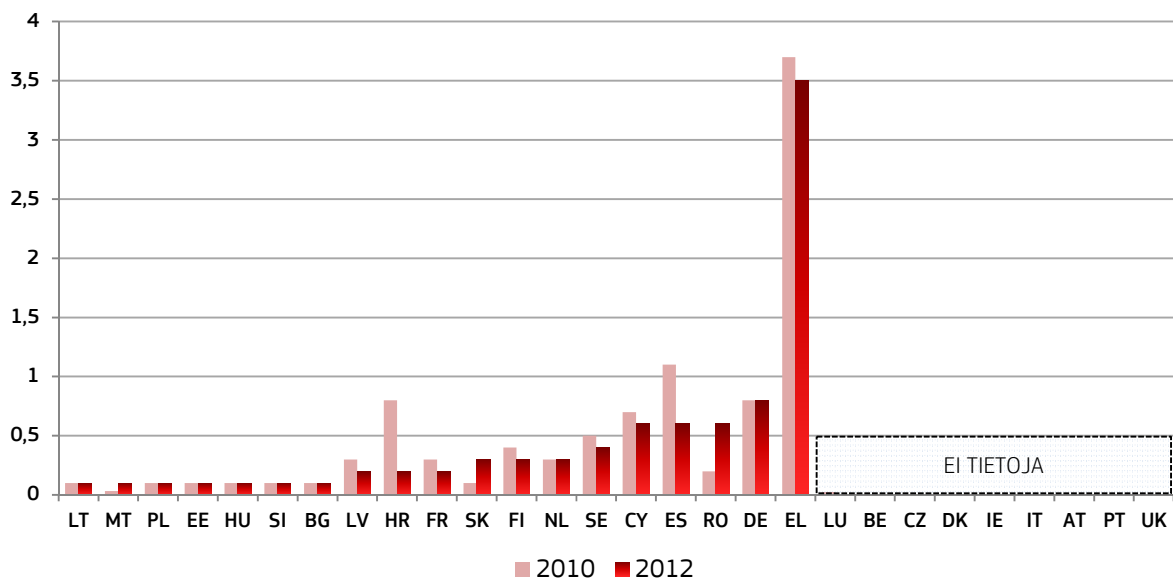
Kaavio 8: Vireillä olevien siviili-, kauppa- ja hallinto-oikeudellisten ym. riita-asioiden lukumäärä (1. oikeusaste / 100 asukasta kohti) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

Kaavio 9: Vireillä olevien siviili- ja kauppaoikeudellisten riita-asioiden lukumäärä (1. oikeusaste / 100 asukasta kohti) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

Kaavio 10: Vireillä olevien hallinto-oikeudellisten asioiden lukumäärä (1. oikeusaste / 100 asukasta kohti) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

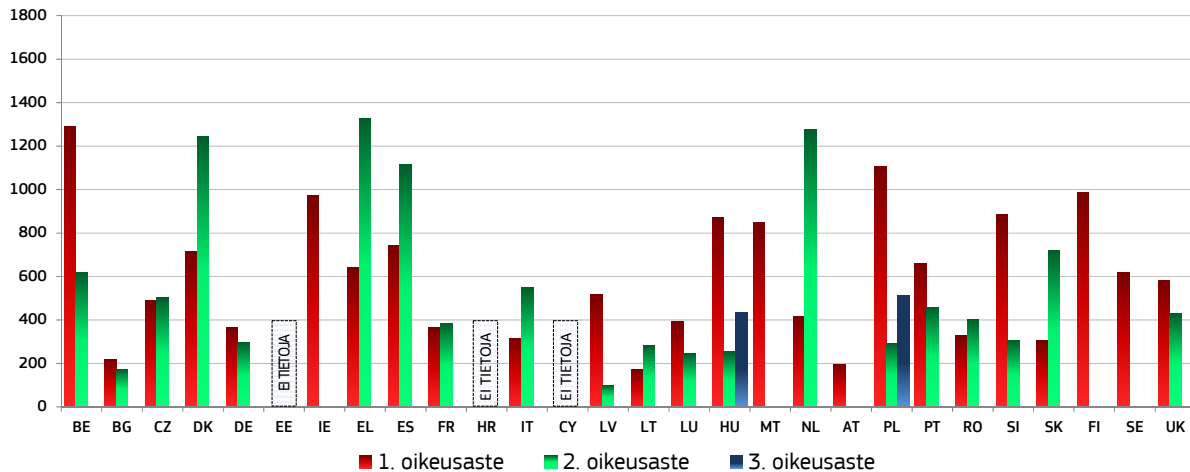

4.1.4. Pilottikenttätutkimusten tulokset

Kilpailu- ja kuluttaja-asioiden alalla tehtyjen, menettelyjen kestoa koskevien pilottikenttätutkimusten tulokset osoittavat, montako päivää päätöksen tekeminen keskimäärin on kestänyt näillä aloilla. Tuloksissa kerrotaan keskimääräinen päivien lukumäärä ensimmäisessä, toisessa ja (tarvittaessa) kolmannessa oikeusasteessa, jos tiedot ovat saatavilla. Koska tiedot on esitetty eri oikeusasteiden osalta eri tavoin, jäsenvaltiot esitetään niiden omakielisen nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

Jäljempänä esitettävien lukujen perusteella oikeudellinen uudelleentarkastelu näyttää kestävän kilpailulainsäädännön alalla keskimäärin pidempään kuin kaaviossa 1 esitetty siviili-, kauppa- ja hallinto-oikeudellisten ym. riita-asioiden ratkaiseminen. Tämä voi johtua tällaisiin erikoisaloihin liittyvien riita-asioiden monimutkaisuudesta. Tulokset kertovat myös siitä, että menettelyjen kesto ensimmäisessä, toisessa ja (mahdollisessa) kolmannessa oikeusasteessa vaihtelee useissa jäsenvaltioissa huomattavasti.

Kaavio 11: SEUT-sopimuksen 101 ja 102 artiklan nojalla annettujen kansallisten kilpailuviranomaisten päätösten oikeudellisen uudelleentarkastelun kesto* (päivinä) (lähde: pilottikenttätutkimus³⁰)

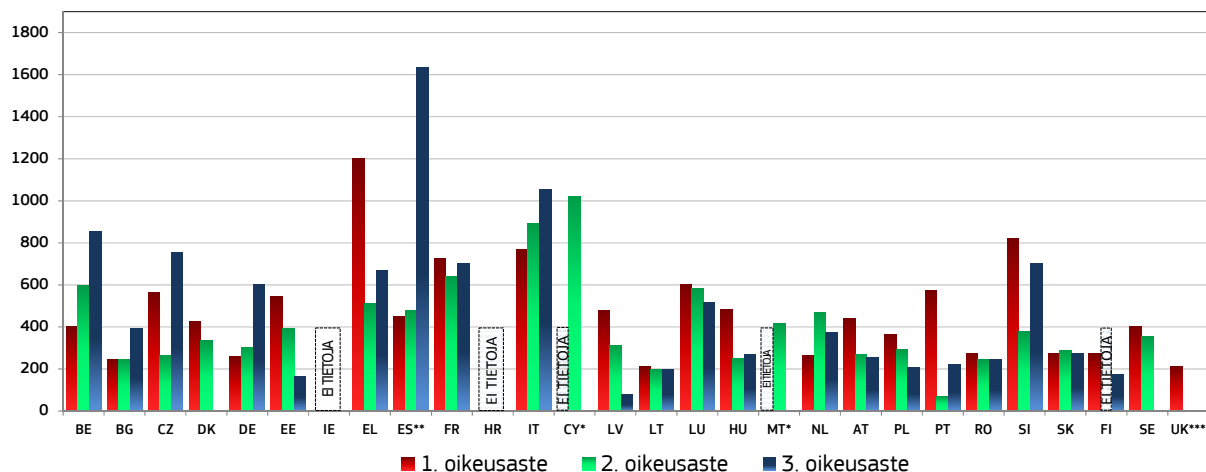

*Menettelyn kesto koskevat tiedot ovat peräisin tutkimuksesta, jossa pyrittiin tutkimaan kaikki vuosina 2008–2013 annetut tuomioistuimen päätökset, jotka koskivat kansallisten kilpailuviranomaisten Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 101 ja 102 artiklan nojalla tekemiä päätöksiä koskevaa muutoksenhakua. Luvut koskevat ensimmäistä ja toista oikeusastetta sekä kolmatta oikeusastetta siltä osin kuin se on tarpeen.

³⁰ Study on the functioning of national courts for the application of competition law rules, ICF GHK, 2014; saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

Kaavio 12: Kuluttaja-asioiden käsittelyn keskimääräinen kesto* (päivinä) (lähde: pilottikenttätutkimus³¹)

Kuluttaja-asioiden käsittely näyttää kestäneen keskimäärin kauemmin kuin kaaviossa 2 esitetty siviili- ja kauppaoikeudellisten asioiden käsittely. On kuitenkin otettava huomioon, että menettelyn kesto on laskettu julkaistujen kuluttaja-asioiden perusteella, jotka ovat yleensä tavallista monimutkaisempia. Tulokset vahvistavat myös sen, että kuluttajariitoja koskevien menettelyjen kesto ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa oikeusasteessa vaihtelee useissa jäsenvaltioissa huomattavasti.

*Menettelyjen kesto on laskettu otoksesta asioita, jotka liittyvät kohtuuttomia sopimusehtoja koskevaan direktiiviin, etämyyntidirektiiviin, kulutustavaroiden kauppaa ja niihin liittyviä takuita koskevaan direktiiviin, sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskevaan direktiiviin ja niiden kansallisiin täytäntöönpanosäännöksiin ja joissa oli tehty päätös vuosina 2008–2013. Esitettyihin lukuihin on suhtauduttava varauksella, sillä otoksen koko vaihteli julkaistujen päätösten saatavuuden mukaan.³²

³¹ Study on the functioning of national courts for the application of consumer law rules, Centre for Strategy and Evaluation Services LPP, 2014; saatavilla osoitteessa http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/scoreboard/index_en.htm.

³² Joidenkin jäsenvaltioiden osalta (*) on ilmoitettu ainoastaan ylimmän oikeusasteen käsittelyn kesto, koska muista oikeusasteista ei ole ollut saatavilla riittävästi tietoja. Espanjassa(**) kolmannen oikeusasteen menettelyn keskimääräinen kesto muuttui huomattavasti vuosina 2008–2012: vuonna 2008 se oli yli 2 600 päivää, mutta lyheni vuoteen 2012 mennessä 1 000 päivään. Yhdistyneen kuningaskunnan(***) tiedot kattavat ensimmäisen oikeusasteen menettelyjen keskimääräisen keston Englannin ja Walesin alioikeuksissa (county court).

➤ **Päätelmät oikeusjärjestelmien toimivuudesta**

- Oikeusalan tulostaulu osoittaa, että oikeusjärjestelmien toimivuuteen liittyy eräissä jäsenvaltioissa edelleen erityisiä haasteita, kuten menettelyjen kesto ensimmäisessä oikeusasteessa, alhainen selvitysaste tai vireillä olevien asioiden suuri määrä. Nämä jäsenvaltiot on jo mainittu vuoden 2013 EU-ohjausjakson yhteydessä ja talouden sopeutusohjelmissa, ja ne ovat parhaillaan suunnittelemassa, hyväksymässä tai panemassa täytäntöön toimenpiteitä oikeusjärjestelmiensä toimivuuden parantamiseksi. Numerotiedot vahvistavat, että kaikki tarvittavat uudistukset on tärkeää panna täytäntöön ja jatkaa toimia määrätietoisesti.
- Joissakin jäsenvaltioissa menettelyjen kesto näyttäisi lisääntyneen. Tämä voi johtua monista eri syistä. Niissä maissa, joita julkisen talouden velkakriisi sekä rahoitus- ja talouskriisi ovat koetelleet erityisen ankarasti, uusien asioiden suuri määrä on vaikeuttanut oikeusjärjestelmän toimintaa.³³
- Eräissä jäsenvaltioissa hiljattain hyväksytyjen kunnianhimoisten uudistusten vaikutukset eivät näy vielä vuoden 2012 tiedoissa. Oikeusalan rakenneuudistusten toteuttaminen ja niistä saatavan hyödyn toteutuminen vievät aikaa erityisesti niissä maissa³⁴, joissa toteutetaan talouden sopeutusohjelmia. Koska tulostauluja on tarkoitus laatia säännöllisin väliajoin, näiden uudistusten vaikutukset saattavat näkyä tulevilla tulostauluilla.

4.2. Oikeusjärjestelmien laatu

Oikeudenkäytön tehokkuus edellyttää koko oikeusjärjestelmältä laadukkuutta. Oikeuden päätösten heikko laatu voi lisätä riskejä suurten yritysten ja pk-yritysten liiketoiminnassa ja vaikuttaa kuluttajien valintoihin. Eräät panosindikaattorit, kuten koulutus, toiminnan seuranta ja arviointi, tieto- ja viestintäjärjestelmien saatavuus ja vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käyttö sekä määräraha- ja henkilöresurssit, voivat osaltaan parantaa oikeusjärjestelmien laatua.

4.2.1 Seuranta ja arviointi voivat nopeuttaa menettelyjä

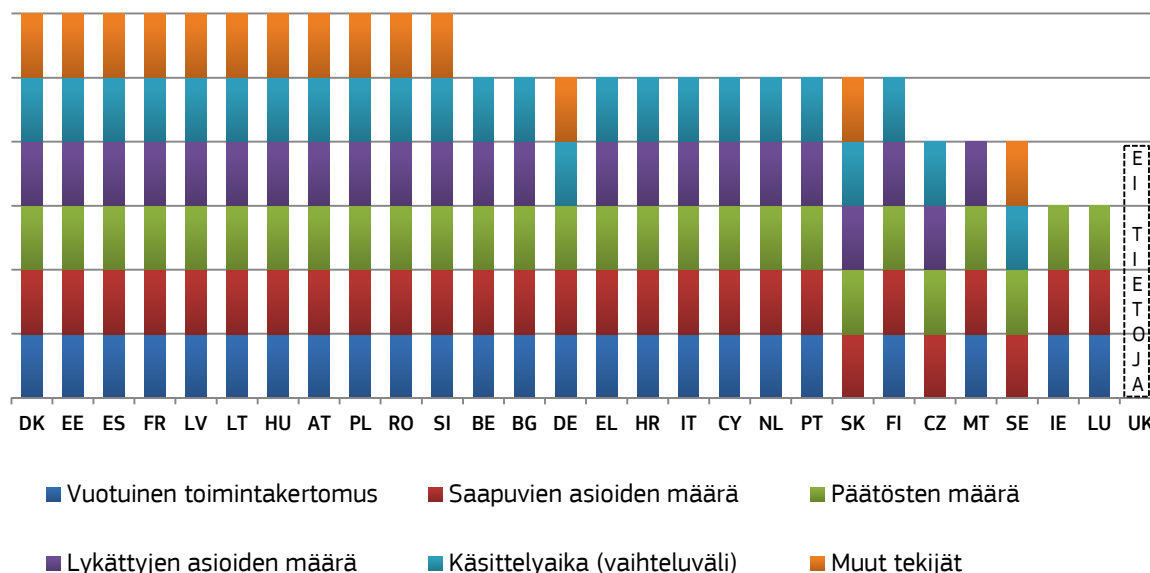
Laatupolitiikan määrittelyn ja tuomioistuinten toiminnan arvioinnin avulla voidaan parantaa oikeudenkäytön laatua oikeussuojan saannin helpottamiseksi ja luottamuksen sekä oikeuden päätösten ennakoitavuuden ja oikea-aikaisuuden parantamiseksi. Tätä varten voidaan seurata ja arvioida tuomioistuinten käytännön toimintaa keräämällä tietoja tai arvioimalla tuomioistuinjärjestelmien suorituskykyä erilaisten indikaattorien avulla tai ottamalla käyttöön tuomioistuinten omia laatuja järjestelmiä. Luotettavan seurannan ja arvioinnin puuttuminen voi vaikeuttaa oikeusjärjestelmän toiminnan parantamista. Tuomioistuinkäsittelyjen tehokas ajanhallinta edellyttää, että tuomioistuimille, oikeuslaitokselle ja kaikille oikeusjärjestelmän käyttäjille voidaan tiedottaa tuomioistuinten toiminnasta säännöllisen seurantajärjestelmän avulla.

³³ Esimerkiksi Kreikassa uusien siviili- ja kauppaoikeudellisten riita-asioiden määrä lisääntyi vuosina 2010–2012 peräti 42 prosentilla.

³⁴ Ks. alaviite 23.

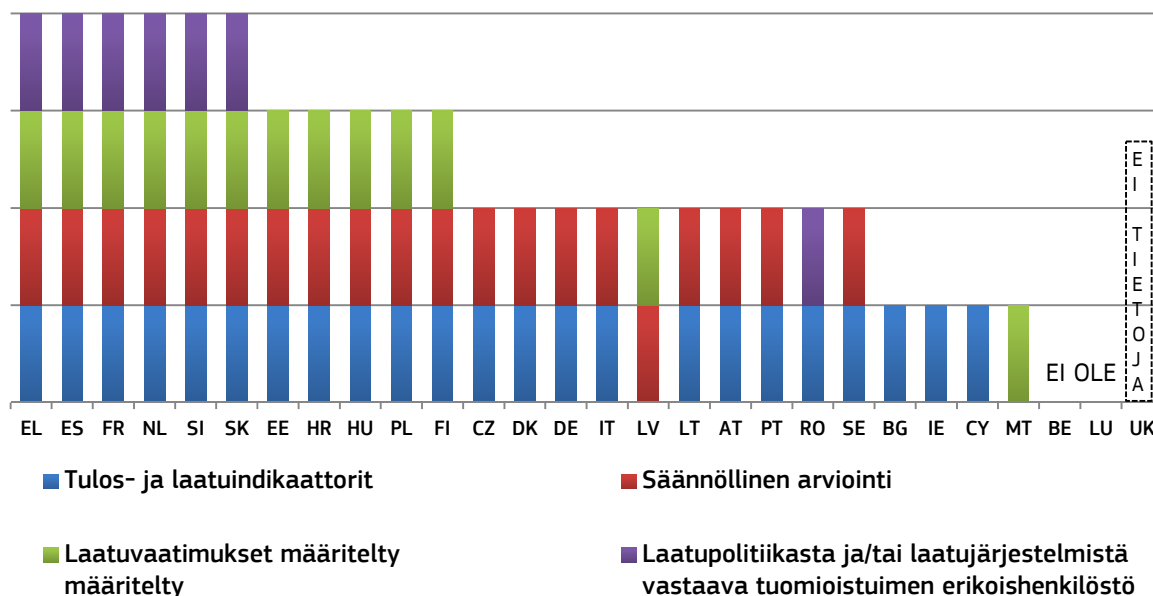
Laatutekijöitä koskevan pinotun pylväskaavion tiedot ovat vuodelta 2012, sillä ne edustavat kuvailevia indikaattoreita, jotka pysyvät yleensä varsin vakaina. Tiettyjen jäsenvaltioiden osalta selostetaan eroja aiempiin tuloksiin. Kaavion oikeassa reunassa ovat jäsenvaltiot, joiden tiedot puuttuvat. Jos jonkin jäsenvaltion osalta ei ole olemassa indikaattoreita tai ne eivät sovellu niiden tilanteeseen, tästä on maininta kaavion oikeassa reunassa.

Kaavio 13: Tuomioistuinten toiminnan seuranta vuonna 2012* (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

*Seurantavälineiden saatavuus on parantunut Kyproksessa ja Kreikassa (vuotuiset toimintakertomukset) ja Sloveniassa (muut seurantavälineet) ja huonontunut Slovakiassa (ei vuotuisia toimintakertomuksia, koska kunkin tuomioistuimen on lähetettävä tilastotietonsa oikeusministeriölle, joka julkaisee ne koko oikeuslaitoksen osalta kootusti).

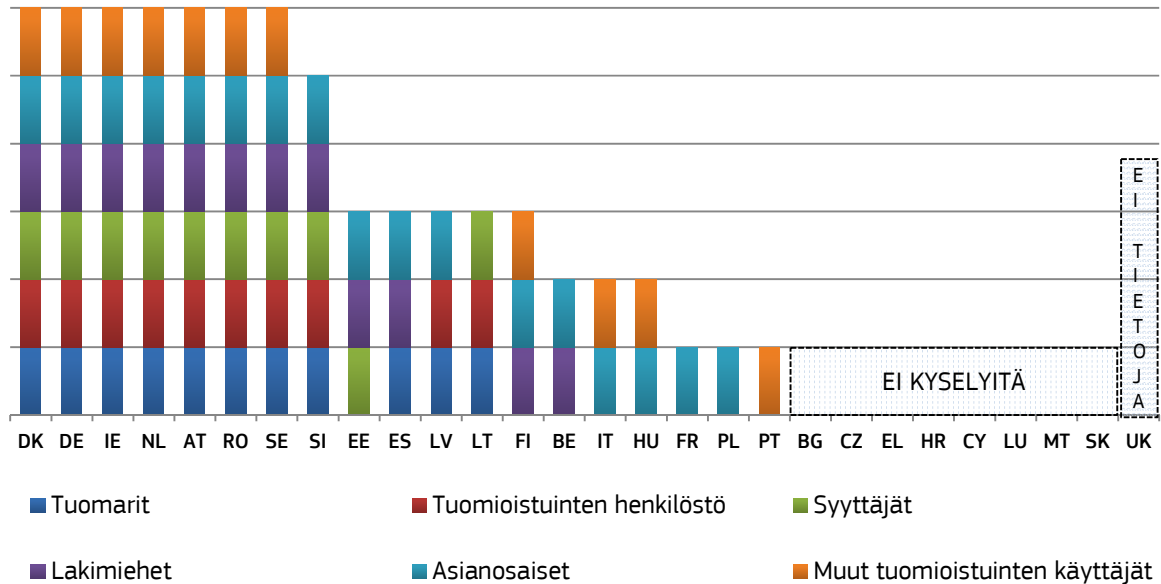
Kaavio 14: Tuomioistuinten toiminnan arviointi vuonna 2012* (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

*Arviointivälineiden saatavuus on parantunut Virossa, Unkarissa ja Sloveniassa ja huonontunut Latviassa.

Kaavio 15: Tuomioistuinten käyttäjien tai oikeusalan ammattilaisten parissa toteutetut tutkimukset vuonna 2012* (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

Tuomioistuimissa työskentelevien oikeusalan ammattilaisten ja/tai tuomioistuinten käyttäjien parissa toteutetut tutkimukset voivat antaa arvokasta tietoa oikeusjärjestelmän laadusta. Käyttöön on otettu uusi indikaattori, joka kertoo enemmän kohderyhmistä ja siitä, miten laajalti tällaisia tutkimuksia käytetään jäsenvaltioissa.

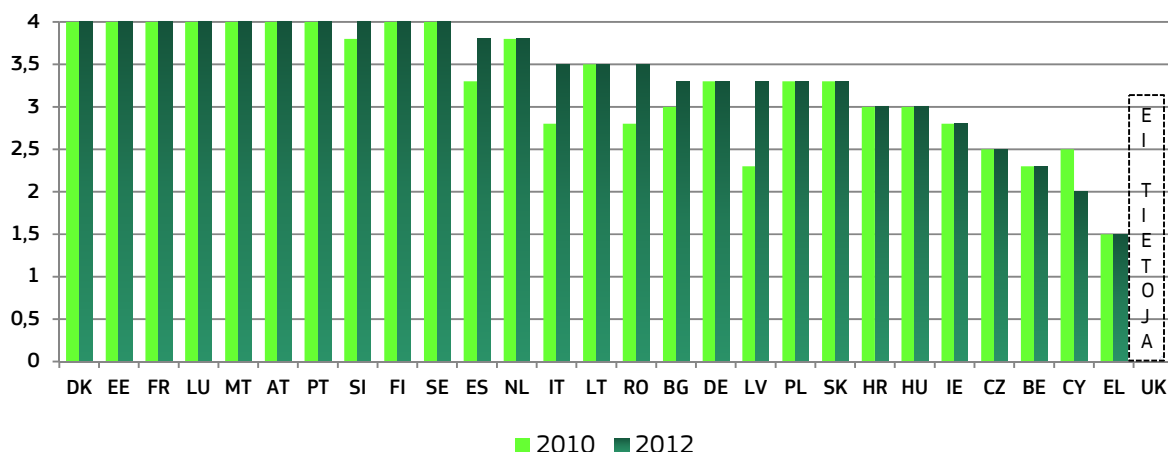
*Tutkimukset, joiden kohderyhmään kuuluvat henkilöt ovat suoraan tekemisissä tuomioistuinten kanssa (oikeusalan ammattilaiset, riita-asioiden osapuolet ja muut tuomioistuinten käyttäjät, kuten todistajat, asiantuntijat, oikeustulkit jne.) CEPEJ:n menetelmien mukaisesti.

4.2.2 Tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien avulla voidaan lyhentää oikeudenkäyntien kestoja ja helpottaa oikeussuojan saantia

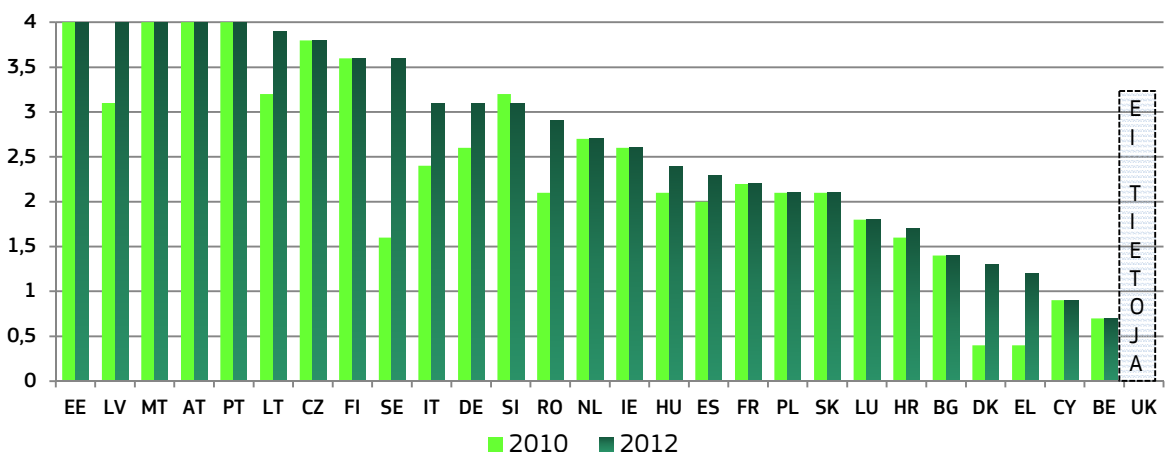
Tuomioistuimissa oikeusasioden rekisteröintiin ja hallinnointiin käytettävät TVT-järjestelmät ovat välttämättömiä oikeusasioden tehokkaan ajanhallinnan työkaluja, koska niiden avulla voidaan nopeuttaa asioiden käsittelyä tuomioistuimissa ja siten lyhentää oikeudenkäyntien kokonaiskestoja³⁵.

³⁵ Kypros, Irlanti ja Slovenia ovat ilmoittaneet tulkinneensa TVT-järjestelmiin liittyviä kysymyksiä eri tavoin kuin vuonna 2010. Tämä selittää, miksi eräiden indikaattorien arvot ovat vuonna 2012 matalammat kuin vuonna 2010.

Kaavio 16: Oikeusasioiden rekisteröintiin ja hallinnointiin käytettävät TVT-järjestelmät (painotettu indikaattori – pienin = 0, suurin = 4)³⁶ (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

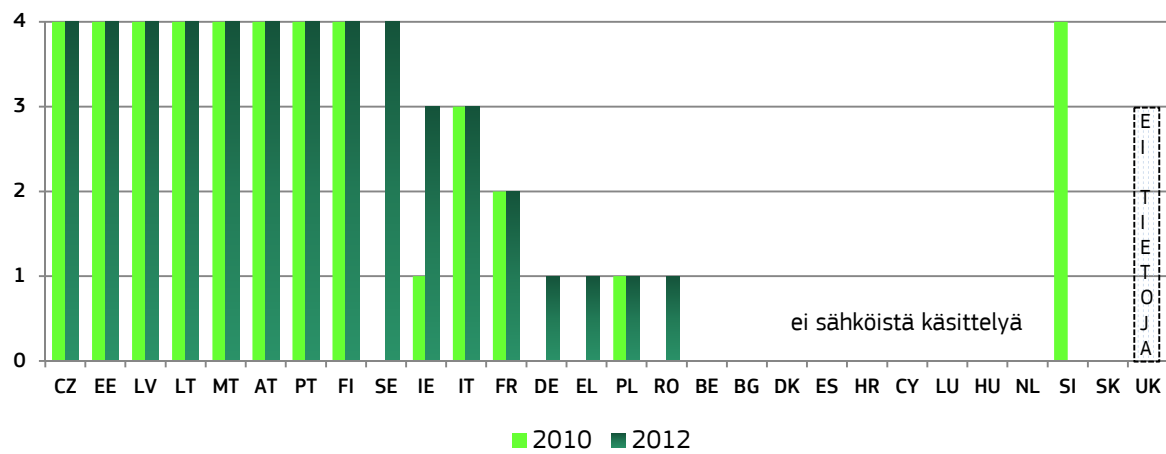
Kaavio 17: Tuomioistuinten ja asianosaisten välinen sähköinen viestintä (painotettu indikaattori – pienin = 0, suurin = 4) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

TVT-järjestelmien käyttäminen tuomioistuinten ja asianosaisten väliseen viestintään (esim. vaateiden toimittamiseen sähköisesti) voi osaltaan edistää viivästysten ja kansalaisille ja yrityksille aiheutuvien kustannusten vähentämistä ja helpottaa oikeussuojan saantia. TVT-järjestelmillä on myös yhä suurempi merkitys oikeusviranomaisten välisessä rajat ylittävässä yhteistyössä. Siten ne helpottavat EU:n lainsäädännön täytäntöönpanoa.

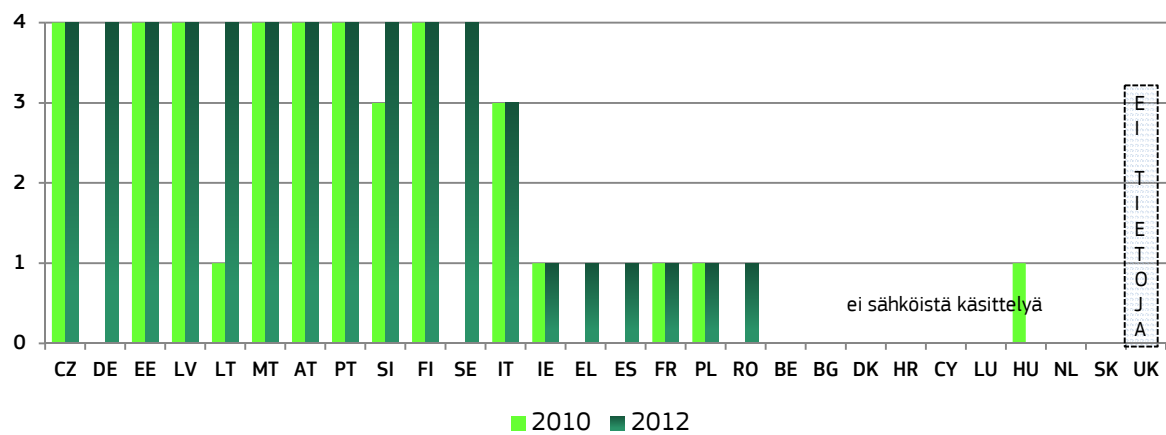
³⁶ Kuvissa 16 ja 17 on yhdistelmäindikaattoreita, jotka on saatu yhdistämällä useita TVT-järjestelmien käyttöä asteikolla 0–4 mittaavia TVT-indikaattoreita (0 = käytettävissä 0 prosentissa tuomioistuimista; 4 = käytettävissä 100 prosentissa tuomioistuimista).

Kaavio 18: Vähäisten vaateiden* sähköinen käsittely (0 = käytettävissä 0 prosentissa tuomioistuimista; 4 = käytettävissä 100 prosentissa tuomioistuimista) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

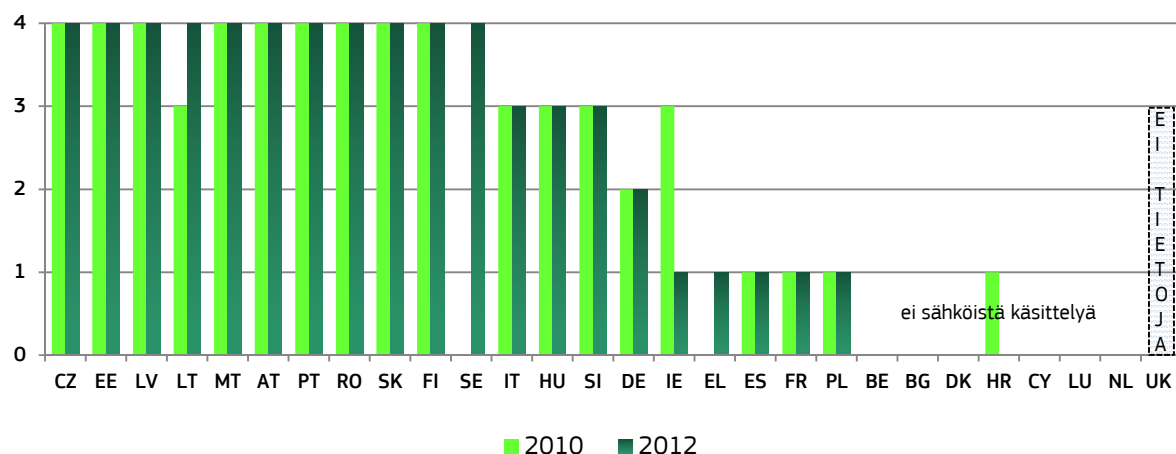

* Käsitteellä ”vähäinen vaade” tarkoitetaan siviilioikeudellista asiaa, jossa vaateen rahallinen arvo on suhteellisen vähäinen. Käsitteen sisältö vaihtelee jäsenvaltioittain, ja CEPEJ:n tutkimuksessa on käytetty kunkin jäsenvaltion omaa kansallista määritelmää.

Kaavio 19: Riitauttamattomien velkojen perinnän sähköinen käsittely (0 = käytettävissä 0 prosentissa tuomioistuimista; 4 = käytettävissä 100 prosentissa tuomioistuimista) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

Kaavio 20: Vaateiden sähköinen toimittaminen (0 = käytettävissä 0 prosentissa tuomioistuimista; 4 = käytettävissä 100 prosentissa tuomioistuimista) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

4.2.3 Vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen avulla voidaan vähentää tuomioistuinten työmäärää

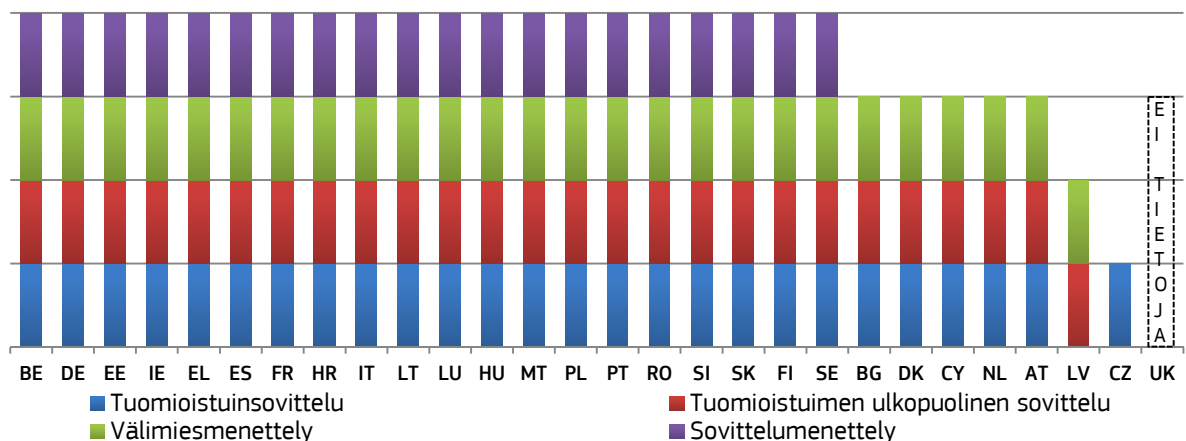
Toimiva sovittelu ja muut vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt (ADR) tarjoavat kansalaisille ja yrityksille tuomioistuimen ulkopuolisen keinon ratkaista riita-asiat ja edistävät riita-asioiden sovinnollisen ratkaisemisen kulttuuria. Eurobarometritutkimus vahvistaa, että nämä menettelyt herättävät kiinnostusta, sillä 89 prosenttia vastaajista sanoi pyrkivänsä löytämään ratkaisun tuomioistuimen ulkopuolella, kun 8 prosenttia ilmoitti vievänsä riita-asian joka tapauksessa tuomioistuimeen³⁷. Vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt edistävät myös tuomioistuinten toimivuutta. Koska vaihtoehtoiset riidanratkaisumenettelyt tarjoavat mahdollisuuden asianosaisten väliseen vapaaehtoiseen sovintoratkaisuun varhaisessa vaiheessa, ne vähentävät vireillä olevien asioiden määrää. Tämä voi keventää tuomioistuinten työtaakkaa, minkä ansiosta tuomioistuimet pystyvät käsittelemään asiat kohtuullisessa ajassa.

³⁷ Flash-eurobarometri 385, 30.12.2013, http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_385_en.pdf.

saatavilla

osoitteessa

Kaavio 21: Mahdollisuudet käyttää vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyjä (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

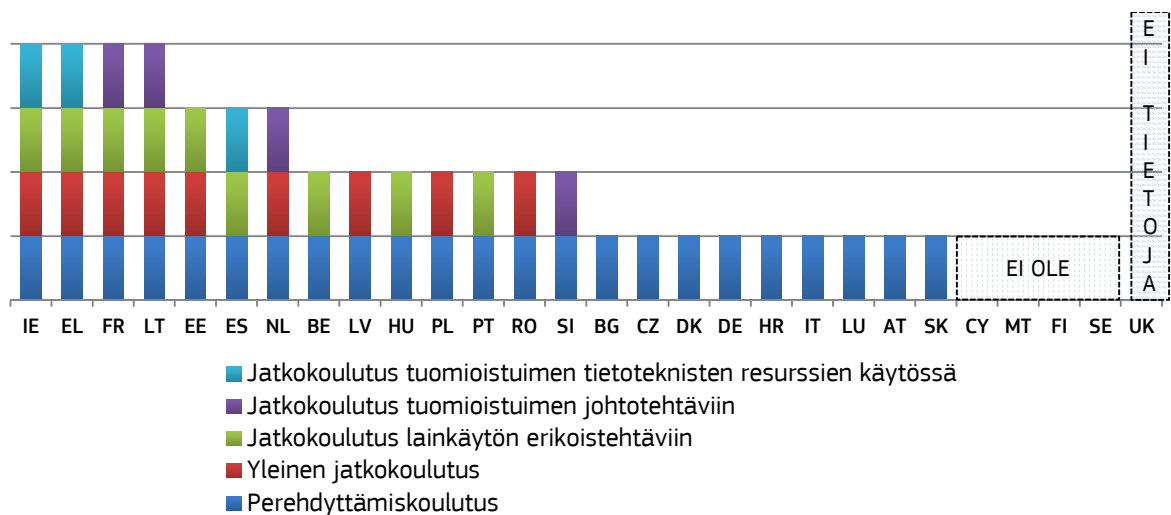

*Vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen saatavuudessa ei ole juuri tapahtunut muutoksia. Ne näyttävät lisääntyneen Kyproksessa ja vähentyneen Latviassa, jossa sovittelua ja sovittelulaitosta koskevan oikeusperustan laatiminen on vasta alkuvaiheessa.

4.2.4 Oikeuslaitoksen tehokkuutta voidaan parantaa edistämällä tuomareiden koulutusta

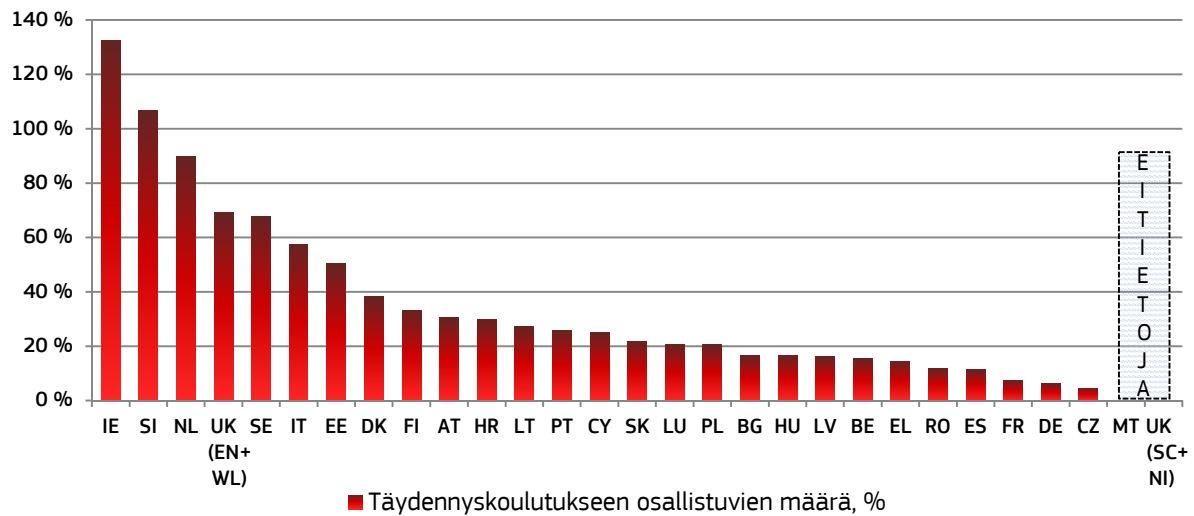
Tuomareiden koulutuksella on tuomioistuinten päätösten laadun kannalta suuri merkitys. Käyttöön on otettu uusi indikaattori, joka antaa tietoa siitä, kuinka suuri osa tuomareista osallistuu EU:n oikeutta tai toisen jäsenvaltion oikeutta koskevaan täydennyskoulutukseen.

Kaavio 22: Tuomareiden pakollinen koulutus (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

*Kreikka, Unkari ja Liettua ovat lisänneet pakollisia koulutusjaksoja vuodesta 2010, kun taas Luxemburgissa, Ruotsissa ja Romaniassa eräät aiemmin pakolliset koulutusjaksot ovat nyt valinnaisia.

Kaavio 23: Tuomarit, jotka osallistuvat EU:n oikeutta tai toisen jäsenvaltion oikeutta koskevaan täydennyskoulutukseen (% kaikista tuomareista)* (lähde: Euroopan komissio, Euroopan oikeuslaitoksen jäsenten koulutus, 2012³⁸)

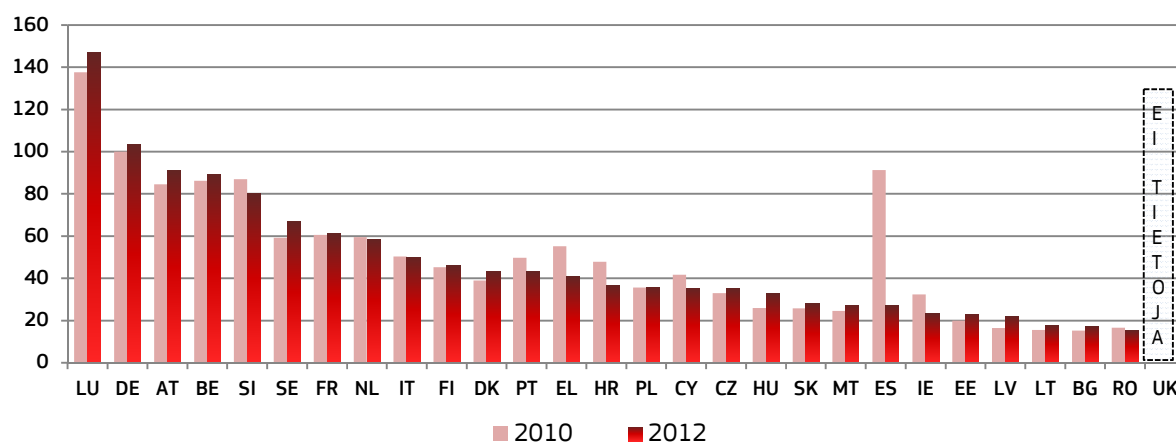

*Joidenkin jäsenvaltioiden ilmoituksissa koulutukseen osallistuneiden ja oikeusalan ammattilaisten kokonaismäärän suhdeluku on yli 100 %, mikä tarkoittaa, että osanottajat ovat osallistuneet useampaan EU:n oikeutta koskevaan koulutusjaksoon. Eräät poikkeuksellisen korkeat luvut saattavat olla osoitus siitä, että ilmoitetut tiedot kattavat kaikki koulutusaiheet eivätkä ainoastaan EU:n oikeutta.

³⁸ Ks. http://ec.europa.eu/justice/criminal/files/european_judicial_training_annual_report_2012.pdf.

4.2.5 Määrärahat

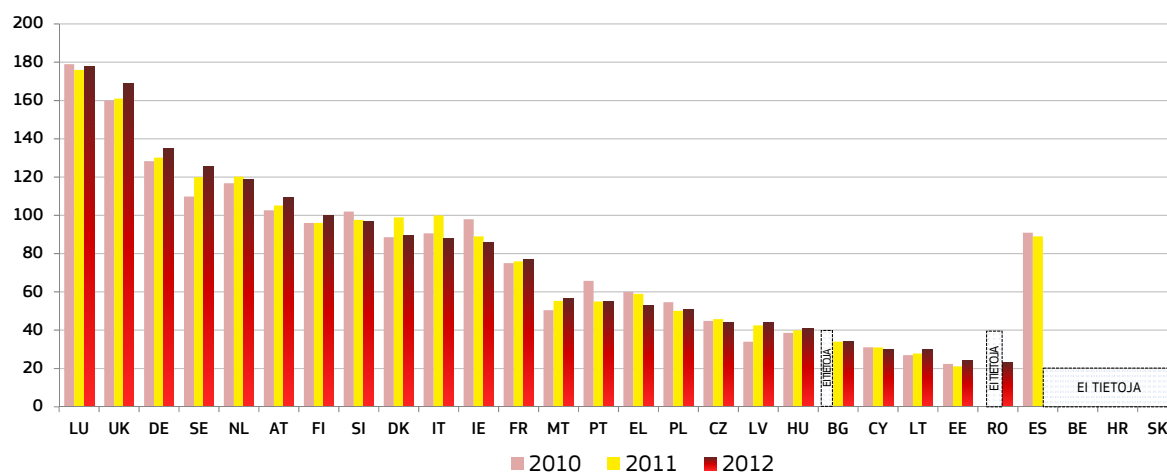
Kaavio 24: Tuomioistuinten toimintamäärärahat* (euroina asukasta kohti) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

* Kaavio 24 osoittaa kaikkien tuomioistuinten toimintaan osoitetut vuotuiset toimintamäärärahat niiden lähteestä ja hallintotasosta (valtiollinen tai alueellinen) riippumatta. Siinä ei ole otettu huomioon syyttäjälaitosta (paitsi Belgian, Saksan, Kreikan, Espanjan (vuoden 2010 tiedot), Ranskan, Luxemburgin ja Itävallan osalta) eikä oikeusapua (paitsi Belgian, Espanjan (vuoden 2010 tiedot) ja Itävallan osalta).³⁹

Kaavio 25: Oikeuslaitokselle kohdennetut julkiset menot* (euroina asukasta kohti) (lähde: Eurostat)

Tämä määrärahoja koskeva uusi indikaattori perustuu Eurostatin tietoihin julkisista menoista. Siinä esitetään käytetyt määrärahat, jolloin tiedot täydentävät aiempaa indikaattoria, joka osoittaa tuomioistuinten toimintaan osoitetut määrärahat. Vertailu kattaa vuodet 2010, 2011 ja 2012.

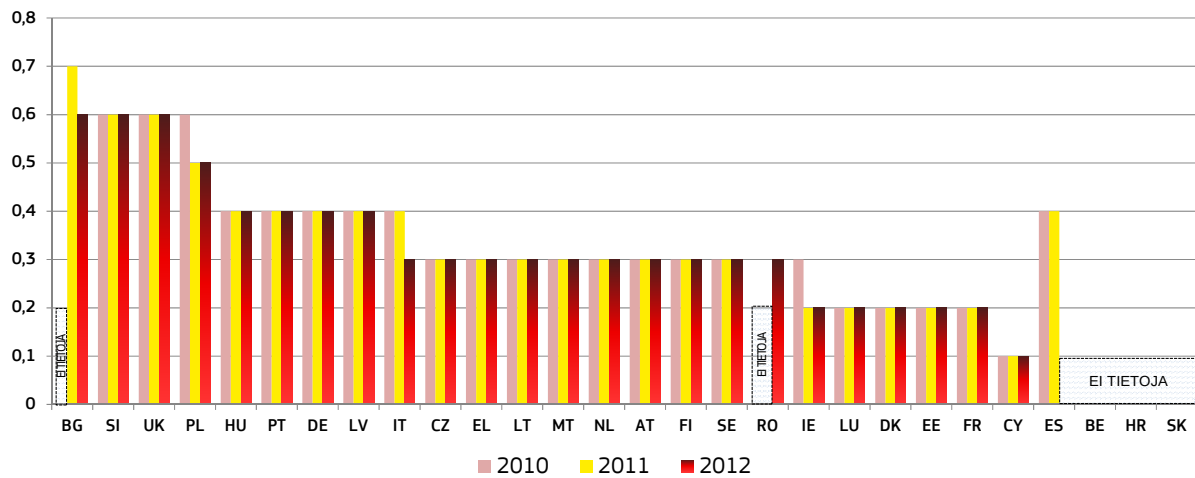

*Siinä missä kaavio 24 osoittaa kaikkien tuomioistuinten toimintaan osoitetut vuotuiset toimintamäärärahat niiden lähteestä ja hallintotasosta (valtiollinen tai alueellinen) riippumatta, kaaviossa 25 on esitetty tuomioistuimille osoitettujen julkisten menojen kokonaismäärä (kansantalouden tilinpitojärjestelmän tiedot,

³⁹ Espanjan määrärahojen huomattava supistuminen kaaviossa 24 johtuu siitä, että vuoden 2012 tiedot eivät kata autonomisten alueiden ja tuomarineuvoston määrärahoja.

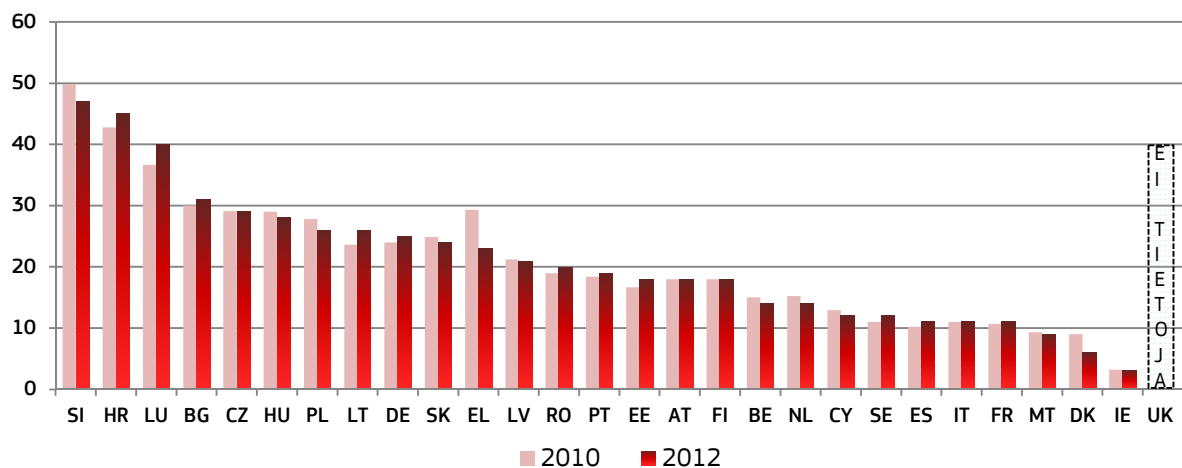
julkisyhteisöjen tehtäväluokitus, ryhmä 03.3). Kaavio 25 kattaa myös ehdonalaivalvonnan järjestelmät ja maksuttoman oikeusavun.⁴⁰

Kaavio 26: Oikeuslaitokselle kohdennettujen julkisten menojen osuus suhteessa BKT:hen (lähde: Eurostat)⁴¹

Kaavio 27: Tuomareiden määrä* (100 000 asukasta kohti) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

Indikaattoria on tarkistettu vuoden 2013 tulostauluun verrattuna, jotta voidaan parantaa vertailtavuutta ja kohdentaa tuloksia tarkemmin. Indikaattorista on poistettu eräät tuomioistuimen virkamiehet (*Rechtspfleger / court clerks*), joita on vain muutamissa jäsenvaltioissa. Lisäksi huomioon on otettu vain kokoaikaista työtä tekevät tuomarit.

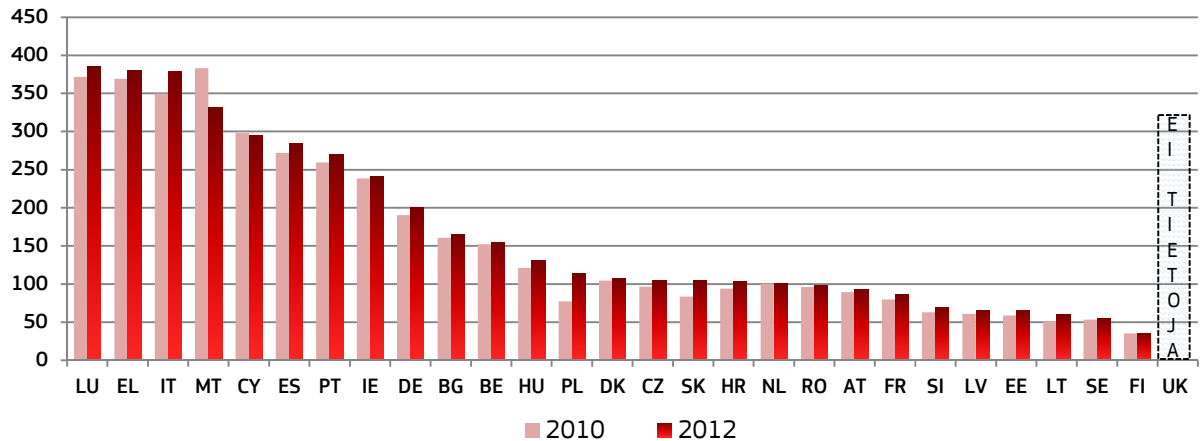

*Tämän ryhmään muodostavat CEPEJ:n määritelmän mukaisesti kokoaikaista työtä tekevät tuomarit. Siihen eivät kuulu eräät tuomioistuin virkailijat (*Rechtspfleger/court clerks*), joita on vain muutamissa jäsenvaltioissa.

⁴⁰ Seuraavat tiedot ovat väliaikaisia: Bulgarian, Kreikan ja Unkarin tiedot kaikkien vuosien osalta ja Ruotsin tiedot vuodelta 2012.

⁴¹ Seuraavat tiedot ovat väliaikaisia: Bulgarian, Kreikan ja Unkarin tiedot kaikkien vuosien osalta ja Ruotsin tiedot vuodelta 2012.

Kaavio 28: Asianajajien* määrä (100 000 asukasta kohti) (lähde: CEPEJ:n tutkimus)

* Asianajaja on henkilö, jolla on kansallisen lainsäädännön mukainen pätevyys ja oikeus käyttää puhevaltaa ja toimia asiakkaidensa puolesta, harjoittaa asianajajan ammattia, osallistua oikeudenkäynteihin tai neuvoa ja edustaa asiakkaitaan oikeusasioissa (Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus Rec(2000)21 oikeudellisen alan ammatin harjoittamisen vapaudesta).

➤ **Päätelmät oikeusjärjestelmien laadusta**

- **Tuomioistuinten toiminnan seuranta ja arviointi ovat käytössä jo useimmissa jäsenvaltioissa. Arviointijärjestelmä puuttuu vain muutamasta maasta. Yli puolessa jäsenvaltioista tehdään käyttäjätutkimuksia tuomioistuinten käyttäjien tai oikeusalan ammattilaisten parissa.**
- **Vaihtoehtoisia riidanratkaisumenettelyjä on saatavilla lähes kaikissa jäsenvaltioissa. Ajantasaisia tietoja näiden menettelyjen käytöstä ei ole saatavilla.**
- **Tuomioistuimilla on käytettävissään entistä enemmän tieto- ja viestintätekniiikan välineitä. Niitä käytetään erityisesti tuomioistuinten hallinnon ja johdon tarpeisiin ja vähäisemmässä määrin myös tuomioistuinten ja asianosaisten välisessä viestinnässä. Vähäisten vaateiden sähköinen käsittely, riitauttamattomien velkojen perinnän sähköinen käsittely tai vaateiden sähköinen toimittaminen ei ole mahdollista erittäin monessa jäsenvaltiossa.**
- **Lähes kolmasosassa jäsenvaltioista yli 50 prosenttia tuomareista osallistuu EU:n oikeutta koskevaan jatkokoulutukseen. Puolessa jäsenvaltioista alle 20 prosenttia tuomareista osallistuu EU:n oikeutta koskevaan koulutukseen.**
- **Tuomareiden ja oikeusalan ammattilaisten koulutus sekä TVT-välineet ovat keskinäiseen luottamukseen perustuvan Euroopan oikeusalueen tehokkaan toiminnan kannalta olennaisen tärkeitä. Tulostauluun kootut havainnot osoittavat, että koulutuksen ja TVT-välineiden tulisi olla EU:n tulevan oikeusalan**

politiikan keskeisiä elementtejä, koska niiden avulla voidaan lujittaa sitä, mitä tällä alalla on 15 viime vuoden aikana saavutettu.

4.3 Oikeuslaitoksen riippumattomuus

Oikeuslaitoksen riippumattomuus on tärkeä tekijä houkuttelevan liiketoimintaympäristön luomisessa. Se takaa oikeudenkäytön ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden ja oikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuuden ja vakauden siinä ympäristössä, jossa yritykset harjoittavat toimintaansa. Sen vuoksi kansallisten oikeusjärjestelmien riippumattomuuden parantaminen on niiden laadun ja toimivuuden kehittämisen ohella tärkeä osa EU-ohjausjaksoa. Oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskeva vaatimus perustuu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjassa vahvistettuun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevaan oikeuteen. Myös tehokas korruptiontorjunta edellyttää oikeuslaitoksen riippumattomuutta, kuten EU:n korruptiontorjuntakertomuksessa todetaan⁴².

Vuoden 2013 tulostaulussa jäsenvaltioiden oikeuslaitosten riippumattomuutta kuvattiin indikaattorilla, joka kertoi siitä, miten riippumattomina oikeuslaitoksia pidettiin (ns. koettu riippumattomuus). Se, että oikeuslaitosta pidetään riippumattomana, edistää kasvua, kun taas riippumattomuuden puuttuminen karkottaa investointeja. Yleisesti ottaen ei riitä, että oikeus toteutuu, vaan sen toteutumisen täytyy myös näkyä (justice must not only be done, it must be seen to be done).

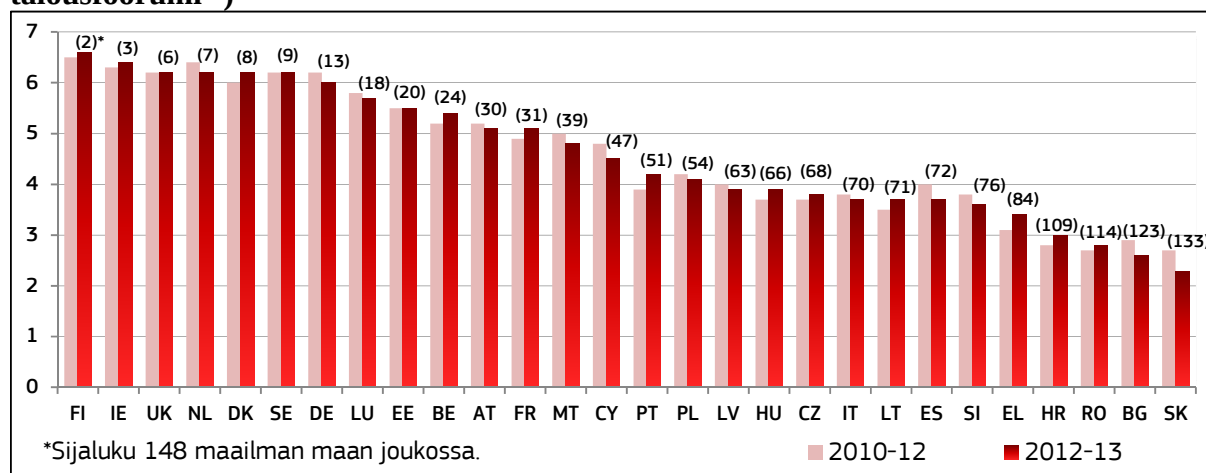
Vaikka käsitys oikeuslaitoksen riippumattomuudesta on merkittävä indikaattori, on myös tarpeen saada tietoa siitä, miten oikeuslaitoksen riippumattomuudesta on taattu lainsäädännössä. Tämän vuoksi vuoden 2013 tulostaulussa ilmoitettiin, että komissio tutkisi yhdessä tuomariverkostojen ja oikeusviranomaisten kanssa, miten voitaisiin parantaa vertailukelpoisten tietojen, myös oikeuslaitoksen organisatorista riippumattomuutta koskevien tietojen, laatua ja saatavuutta.

Komissio onkin ryhtynyt yhdessä Euroopan tuomarineuvostojen verkoston kanssa keräämään tietoa siitä, miten oikeuslaitoksen riippumattomuus on suojattu jäsenvaltioiden lainsäädännössä. Liitteessä esitetyt tiedot muodostavat alustavan vertailevan katsauksen siihen, millä tavoin oikeusjärjestelmissä on pyritty suojaamaan niiden riippumattomuus tietyissä tilanteissa, joissa se saattaa vaarantua. Käytetyt viisi indikaattoria liittyvät seuraaviin tilanteisiin: i) *takeet, jotka koskevat tuomarien siirtämistä ilman heidän suostumustaan*, ii) *tuomarien irtisanominen*, iii) *vireille tulevien asioiden jakaminen tuomioistuimessa*, iv) *tuomarien jääväminen* ja v) *tuomarin riippumattomuuteen kohdistuvat uhkat*. Näiden tilanteiden varalta Euroopan neuvoston ministerikomitean vuonna 2010 antamassa tuomareiden riippumattomuutta, tehokkuutta ja vastuualueita koskevassa suosituksessa esitetään normit sen varmistamiseksi, että oikeuslaitoksen riippumattomuutta kunnioitetaan⁴³.

⁴² COM (2014)38 final, 4.2.2014, saatavilla osoitteissa http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf ja <http://ec.europa.eu/anti-corruption-report/>.

⁴³ Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus CM/Rec(2010)12 jäsenvaltioille tuomarien riippumattomuudesta, tehokkuudesta ja vastuualueista.

Kaavio 29: Oikeuslaitoksen riippumattomuus (riippumattomuuden kokeminen – mitä suurempi arvo, sitä vahvemmaksi riippumattomuus koetaan) (lähde: Maailman talousfoorumi⁴⁴)

➤ **Päätelmät oikeuslaitoksen riippumattomuudesta**

- **Käsitys oikeuslaitoksen riippumattomuudesta on parantunut useissa jäsenvaltioissa. Toisaalta se on joissakin jäsenvaltioissa heikentynyt.**
- **Vuoden 2014 tulostaulun liitteessä esitetään tosiseikkoihin perustuva alustava vertaileva katsaus oikeudellisiin takeisiin, joiden tarkoituksena on suojata oikeuslaitoksen riippumattomuutta tietyissä tilanteissa, joissa se voi vaarantua. Komissio aikoo tarkastella perusteellisemmin yhdessä lainkäyttöviranomaisten ja tuomarien verkostojen sekä jäsenvaltioiden kanssa, miten tulostaulussa voitaisiin edelleen kehittää vertailevia tietoja näiden ja muiden oikeuslaitoksen rakenteellista riippumattomuutta koskevien oikeudellisten takeiden tehokkuudesta.**

5. MITÄ SEURAAVAKSI?

Tulostaulussa esille tulleet seikat otetaan huomioon laadittaessa tulevia vuoden 2014 EU-ohjausjakson maakohtaisia analyysejä. Ne otetaan huomioon myös talouden sopeutusohjelmien puitteissa.

⁴⁴ Maailman talousfoorumin indikaattori perustuu vastauksiin, jotka annettiin kyselytutkimuksen yhteydessä kysymykseen: ”Kuinka riippumaton maasi oikeuslaitos on hallituksen jäsenten, kansalaisten ja yritysten vaikutusvallasta?” Kyselyyn vastasi tärkeimpiä talouden aloja (maatalous, valmistusteollisuus, muu kuin valmistusteollisuus ja palvelut) edustava otos kaikkien maiden yrityksistä. Kyselyn toteuttamiseen käytettiin monia eri menetelmiä, muun muassa yritysjohtajien käyntihaastatteluja, puhelinhaastatteluja ja kyselykirjeitä sekä vaihtoehtona tarjottua verkkokyselyä. Saatavilla osoitteessa <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>.

Vuoden 2014 tulostaulu vahvistaa, että puolueettomien, vertailukelpoisten ja luotettavien tietojen kerääminen kaikkien jäsenvaltioiden oikeuslaitosten tehokkuudesta on edelleen haasteellista. Tähän on useita syitä: tietoja ei ole saatavilla tilastokapasiteetin riittämättömyyden vuoksi, tiedot eivät ole vertailukelpoisia, koska ne perustuvat toisinaan hyvinkin erilaisiin menettelyihin tai määritelmiin, tai viranomaiset eivät ole halukkaita tekemään yhteistyötä CEPEJ:n kanssa.

Komissio katsoo, että on tärkeää kehittää merkittävästi kykyä kerätä ja tarjota oikeusjärjestelmien laatua, toimivuutta ja riippumattomuutta koskevia tietoja. Hyvin toimivat kansalliset oikeusjärjestelmät ovat erittäin tärkeitä unionin tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tämän vuoksi kaikkien jäsenvaltioiden olisi pidettävä puolueettomien, luotettavien, objektiivisten ja vertailukelpoisten tietojen keräämistä ensisijaisena tavoitteena ja toimitettava tiedot tämän tarkastelun tueksi. On jäsenvaltioiden ja kansallisten oikeuslaitosten yhteisen edun mukaista parantaa kyseisten tietojen keräämistä oikeusalan politiikan kehittämiseksi.

Komissio aikoo tiivistää kansallisia oikeusjärjestelmiä käsittelevän asiantuntijaryhmän työskentelyä parantaakseen EU:n kannalta tärkeiden tietojen saatavuutta, laatua ja vertailukelpoisuutta. CEPEJ:n kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi komissio tiivistää yhteistyötään oikeusalan eurooppalaisten verkkojen kanssa, joita ovat erityisesti Euroopan tuomarineuvostojen verkosto, Euroopan unionin korkeimpien oikeuksien presidenttien verkosto, Euroopan unionin korkeimpien hallinto-oikeuksien yhdistys sekä oikeusalan ammattilaisten, erityisesti lakimiesten, ammattijärjestöt. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia kerätä tietoja oikeusjärjestelmien toimivuudesta muilla kasvun kannalta tärkeillä aloilla, esimerkiksi talous- ja finanssirikollisuuden alalla.

6. PÄÄTELMÄT

EU:n oikeusalan tulostaulu edistää sekä hyvien esimerkkien että mahdollisten puutteiden havaitsemista kansallisissa oikeusjärjestelmissä jäsenvaltioiden kanssa käytävän avoimen vuoropuhelun kautta. Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisesti on tärkeää, että kaikki jäsenvaltiot toimittavat tietoja tulostaulun laatimista varten, niin että se voi tarjota kattavan kokonais kuvan niiden tilanteesta. Kyseessä on yhteisen edun mukainen asia, joka edistää keskinäiseen luottamukseen perustuvan Euroopan yhteisen oikeusalueen ja yleisemmin koko unionin toimivuutta.

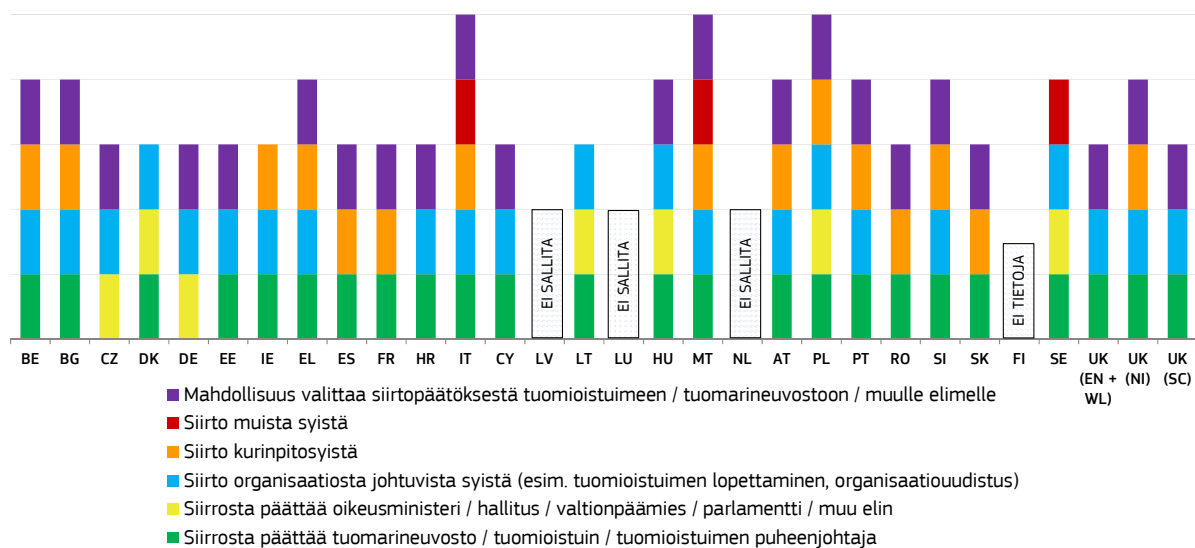
Vuoden 2014 tulostaulu osoittaa, miten tärkeää on toteuttaa määrätietoisesti toimia, joiden avulla voidaan parantaa oikeusjärjestelmien tehokkuutta, niin että näistä uudistuksista voidaan saada irti kaikki mahdollinen hyöty. Tulostaulun pohjalta komissio kehottaa jäsenvaltioita, Euroopan parlamenttia ja kaikkia sidosryhmiä käymään avointa keskustelua ja tekemään rakentavaa yhteistyötä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

LIITE: OIKEUSLAITOKSEN RAKENTEELLINEN RIIPPUMATTOMUUS

Jäljempänä esitettävissä kaavioissa luodaan alustava katsaus tietyissä tilanteissa sovellettaviin oikeudellisiin takeisiin, joiden tehokkuuteen ei vielä tässä vaiheessa oteta kantaa⁴⁵. Kaaviot perustuvat vastauksiin, joita komissio sai tiiviissä yhteistyössä Euroopan tuomarineuvostojen verkoston kanssa laatimaansa kyselyyn⁴⁶.

Kaavio I: Takeet, jotka koskevat tuomarien siirtämistä ilman heidän suostumustaan (tuomarien erottamattomuus)

Kaaviossa tarkastellaan tuomarien siirtämistä ilman heidän suostumustaan. Siitä käy ilmi, onko tällainen siirtäminen mahdollista ja jos on, missä tilanteissa näin on: i) siirroista päättävät viranomaiset, ii) perustelut (esim. organisaatiosta johtuvat syyt, kurinpitomenettelyt), joiden nojalla siirto voidaan sallia, ja iii) voiko siirtopäätöksestä valittaa⁴⁷.

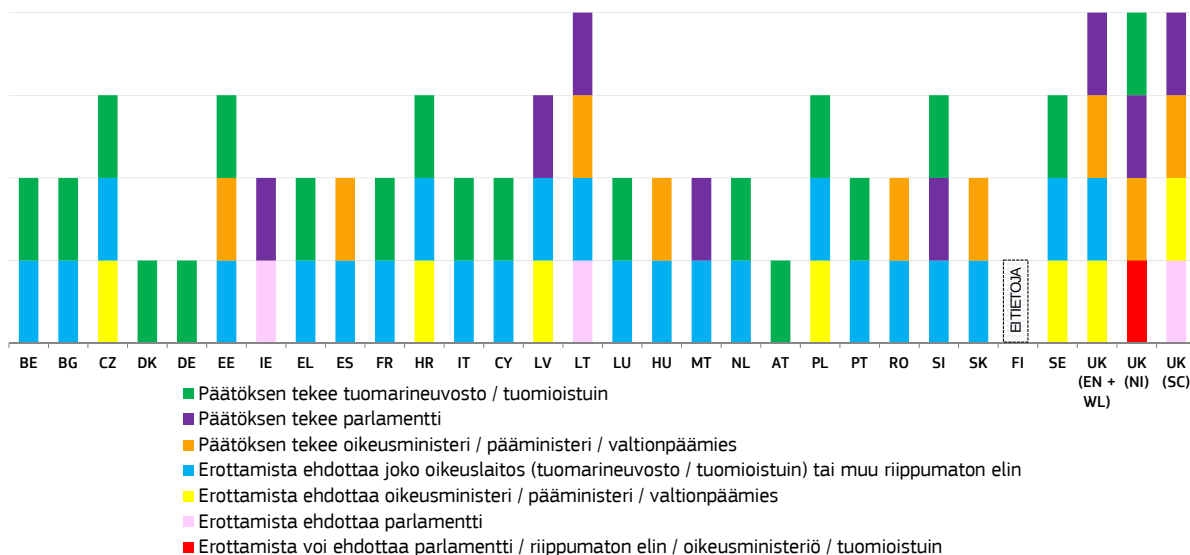
⁴⁵ Katsaus sisältää vain perustiedot siitä, miten oikeusjärjestelmät on organisoitu. Sen tarkoituksena ei ole kuvastaa näiden järjestelmien monimutkaisuutta yksityiskohtaisesti. Tässä jaksossa pyritään esittämään alustava kartoitus oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevista oikeudellisista takeista. Jäsenvaltioiden tiedot esitetään niiden omakielisen nimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä.

⁴⁶ Niiden jäsenvaltioiden osalta, joissa ei ole tuomarineuvostoa, vastaukset kyselyyn on saatu Euroopan unionin korkeimpien oikeuksien presidenttien verkoston avulla.

⁴⁷ Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen 52 kohdassa vahvistetaan takeet tuomarien erottamattomuudelle. Tuomaria ei saisi etenäkään siirtää toiseen tuomarinvirkaan ilman hänen suostumustaan, paitsi jos kyseessä on kurinpitoseuraamus tai oikeusjärjestelmän organisaatiota koskeva uudistus.

Kaavio II: Ensimmäisen ja toisen oikeusasteen tuomarien erottaminen

Tässä kaaviossa mainitaan viranomaiset, joilla on toimivalta tehdä esitys ja päättää ensimmäisen ja toisen oikeusasteen tuomarien erottamisesta eri jäsenvaltioissa⁴⁸. Pylvään yläosa kertoo, mikä taho tekee asiassa lopullisen päätöksen⁴⁹, ja alaosa osoittaa (tarvittaessa), mikä taho voi ehdottaa erottamista tai mitä tahoa on kuultava ennen kuin asiassa tehdään päätös.

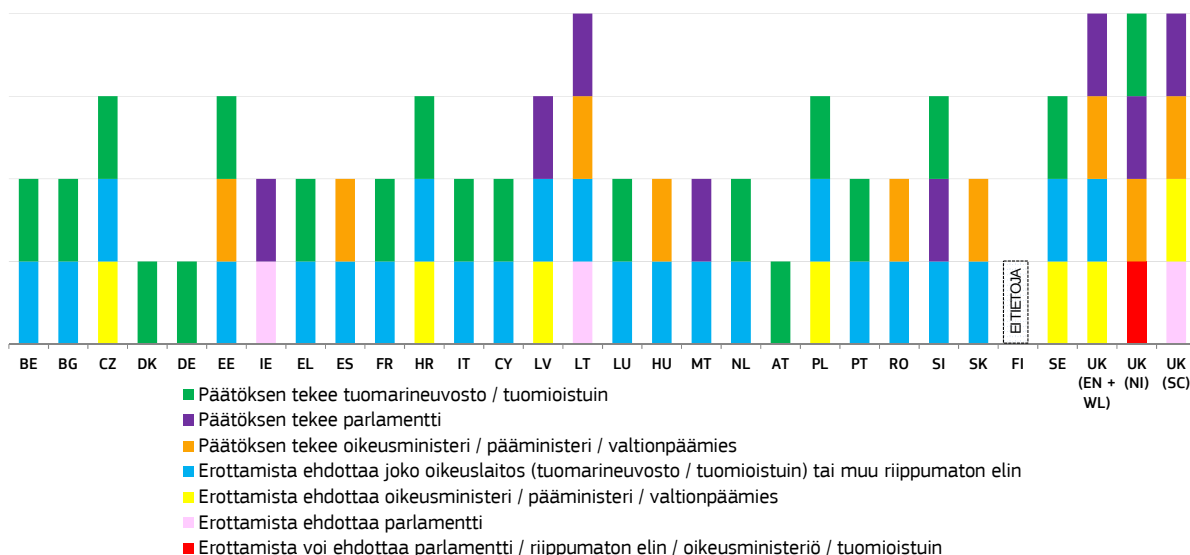

⁴⁸ Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen 46 ja 47 kohdassa edellytetään, että kansallisissa järjestelmissä on säädettävä takeet tuomarien erottamista vastaan.

⁴⁹ Kyseessä voi olla yksi tai kaksi eri elintä riippuen erottamisen syystä tai tuomarin asemasta (esim. tuomioistuimen puheenjohtaja).

Kaavio III: Työtehtävien jakaminen tuomioistuimessa

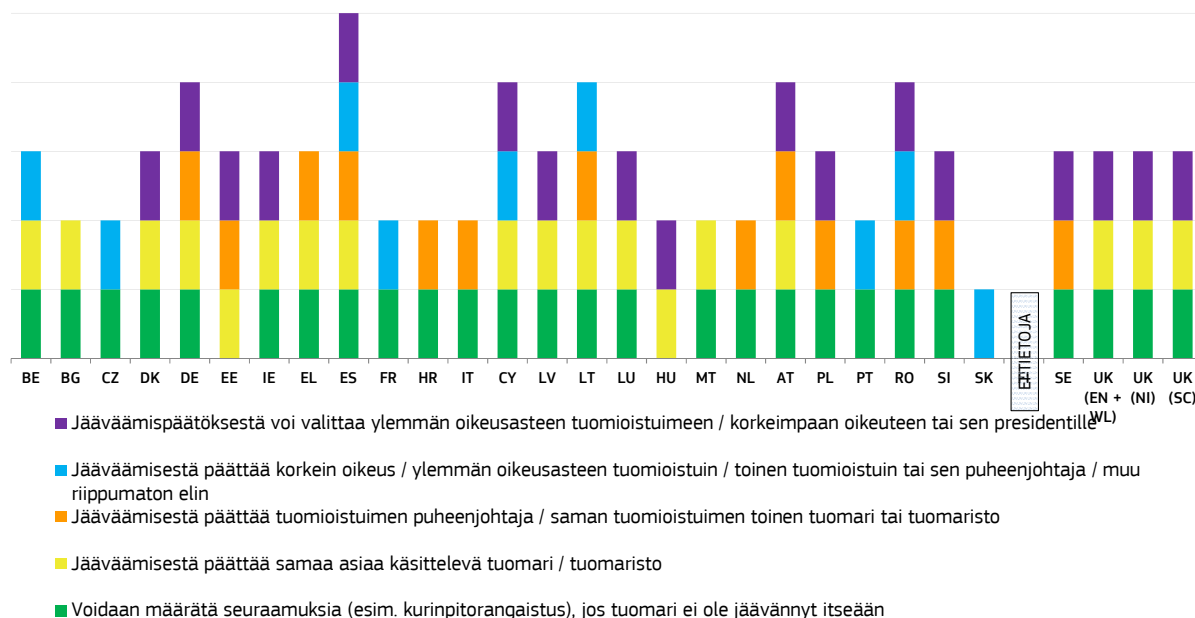
Kaavio kertoo, millä tasolla kriteerit, joiden perusteella tuomioistuimessa vireille tulevat asiat jaetaan eri tuomareille, on määritelty (esim. lainsäädäntö, vakiintunut käytäntö), miten työtehtävät jaetaan (tuomioistuimen presidentin tai virkailijan toimesta, sattumanvaraisesti tai ennalta määrätyn järjestyksen perusteella) ja mikä viranomainen valvoo työtehtävien jakamista⁵⁰.

⁵⁰ Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen 24 kohdassa edellytetään, että järjestelmät, joiden mukaan työtehtävät jaetaan tuomioistuimessa, perustuvat puolueettomiin, ennalta määriteltyihin kriteereihin, jotta voidaan taata oikeus riippumattomaan ja puolueettomaan tuomioistuinkäsittelyyn.

Kaavio IV: Tuomarien jääväminen

Kaaviossa esitetään, voidaanko tuomarille määrätä seuraamuksia, jos hän on laiminlyönyt velvollisuuden jäädä itsensä jonkin asian ratkaisemisesta, jos hänen puolueettomuutensa joutuu siinä kyseenalaiseksi tai vaarantuu tai jos on olemassa kohtuullinen epäily puolueellisuudesta. Kaaviossa esitetään myös, mikä viranomainen⁵¹ päättää jonkin osapuolen esittämästä pyynnöstä jäädä asiaa käsittelevä tuomari⁵².

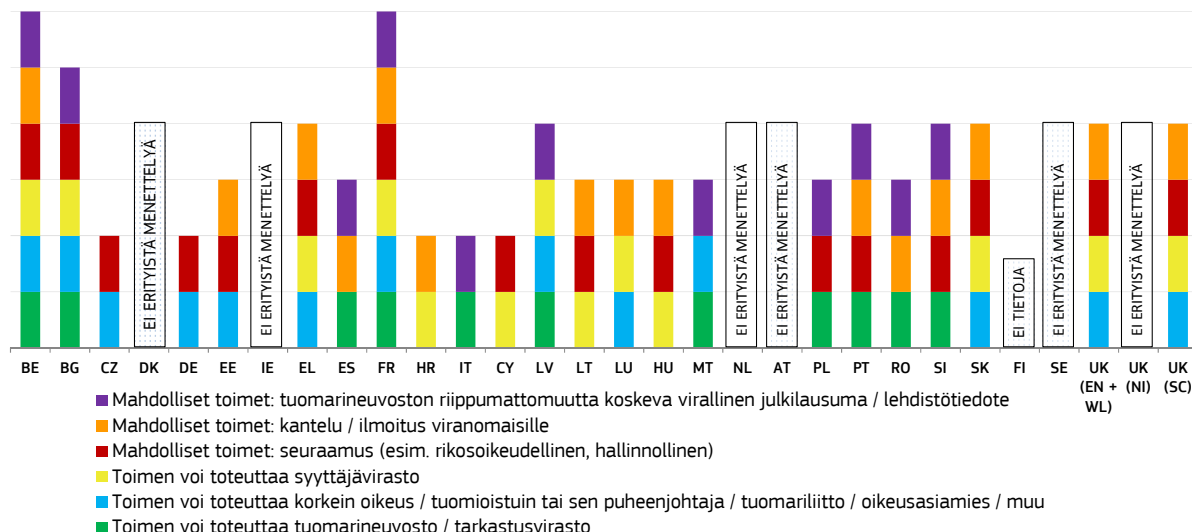

⁵¹ Toisinaan tällaisen päätöksen voi tehdä useampi kuin yksi viranomainen; tämä riippuu siitä, minkä oikeusasteen tuomioistuimessa jäävätyt tuomari työskentelee.

⁵² Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen 59, 60 ja 61 kohdassa edellytetään, että tuomarin on käsiteltävä kaikki asiat riippumattomasti ja puolueettomasti ja että hänen olisi vetäydyttävä asian käsittelystä ja kieltäydyttävä toimimasta vain jos siihen on olemassa laissa määritellyt pätevät perusteet.

Kaavio V: Menettelyt siinä tapauksessa, että tuomarin riippumattomuus on uhattuna

Kaavio osoittaa, mitkä viranomaiset voivat toimia erityisissä menettelyissä, joiden tarkoituksena on suojata oikeuslaitoksen riippumattomuutta siinä tapauksessa, että tuomari katsoo riippumattomuutensa olevan uhattuna⁵³. Siinä esitetään myös toimenpiteet, joita nämä viranomaiset voivat toteuttaa (esim. virallisen huomautuksen antaminen, kantelun tekeminen tai seuraamusten määrääminen henkilöille, jotka pyrkivät vaikuttamaan tuomareihin epäasiallisella tavalla). Toimet oikeuslaitoksen riippumattomuuden suojaamiseksi toteuttaa yleinen syyttäjälaitos tai tuomioistuin, kun on kyse seuraamuksista, tai tuomarineuvosto, kun on kyse muista toimenpiteistä.

⁵³ Euroopan neuvoston ministerikomitean suosituksen 8, 13 ja 14 kohdassa edellytetään, että jos tuomari katsoo riippumattomuutensa olevan uhattuna, hänen on voitava turvautua tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.